

**ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЮРИДИК УНИВЕРСИТЕТИ ҲУЗУРИДАГИ
ИЛМий ДАРАЖАЛАР БЕРУВЧИ DSc.27.06.2017.Yu.22.01
РАҚАМЛИ ИЛМий КЕНГАШ**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЮРИДИК УНИВЕРСИТЕТИ

БОЗАРОВ САРДОР СОХИБЖОНОВИЧ

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЭРКИН ИҚТИСОДИЙ
ЗОНАЛАРИДА ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИНИ ҲУҚУҚИЙ
ТАРТИБГА СОЛИШНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ**

**12.00.03 – Фуқаролик ҳуқуқи. Тадбиркорлик ҳуқуқи.
Оила ҳуқуқи. Халқаро хусусий ҳуқуқ**

**ЮРИДИК ФАНЛАР БЎЙИЧА ФАЛСАФА ДОКТОРИ (PhD)
ДИССЕРТАЦИЯСИ АВТОРЕФЕРАТИ**

Тошкент – 2018

Докторлик диссертацияси автореферати мундарижаси

Оглавление автореферата докторской диссертации

Content of the abstract of doctoral dissertation

Бозаров Сардор Сохибжонович

Ўзбекистон Республикаси эркин иқтисодий зоналарида тадбиркорлик фаолиятини ҳуқуқий тартибга солишни такомиллаштириш.....3

Bozarov Sardor Sohibjonovich

The development of legal regulation of entrepreneurial activity in the free economic zones of the Republic of Uzbekistan.....23

Бозаров Сардор Сохибжонович

Совершенствование правового регулирования предпринимательской деятельности в свободных экономических зонах Республики Узбекистан.....43

Эълон қилинган ишлар рўйхати

List of published works

Список опубликованных работ.....47

**ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЮРИДИК УНИВЕРСИТЕТИ ҲУЗУРИДАГИ
ИЛМий ДАРАЖАЛАР БЕРУВЧИ DSc.27.06.2017.Yu.22.01
РАҚАМЛИ ИЛМий КЕНГАШ**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЮРИДИК УНИВЕРСИТЕТИ

БОЗАРОВ САРДОР СОХИБЖОНОВИЧ

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЭРКИН ИҚТИСОДИЙ
ЗОНАЛАРИДА ТАДБИРКОРЛИК ФАОЛИЯТИНИ ҲУҚУҚИЙ
ТАРТИБГА СОЛИШНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ**

**12.00.03 – Фуқаролик ҳуқуқи. Тадбиркорлик ҳуқуқи.
Оила ҳуқуқи. Халқаро хусусий ҳуқуқ**

**ЮРИДИК ФАНЛАР БЎЙИЧА ФАЛСАФА ДОКТОРИ (PhD)
ДИССЕРТАЦИЯСИ АВТОРЕФЕРАТИ**

Тошкент – 2018

Фан доктори (DSc) диссертацияси мавзуси Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссиясида B2017.2.DSc/Yu37 рақам билан рўйхатга олинган.

Диссертация тадқиқоти Тошкент давлат юридик университетида бажарилган.

Диссертация автореферати уч тилда (ўзбек, инглиз, рус (резюме) Илмий кенгаш веб-сайтида (www.tsul.uz) ва “ZiyoNET” Ахборот-таълим порталига (www.ziyo.net) жойлаштирилди.

Илмий маслаҳатчи:

Эсанова Замира Нормуротовна,
юридик фанлар доктори, профессор

Расмий оппонентлар:

Умаров Толибжон Абдуазизович
юридик фанлар доктори

Масадиков Шерзод Абдуазизович
юридик фанлар номзоди

Етакчи ташкилот:

Ўзбекистон Республикаси
Бош прокуратурасининг Олий ўқув курслари

Диссертация ҳимояси Тошкент давлат юридик университети ҳузуридаги DSc.27.06.2017.Yu.22.01 рақамли Илмий кенгашининг 2018 йил “05” июнь соат 14:00 даги мажлисида бўлиб ўтади (Манзил: 100047, Тошкент ш., Сайилгоҳ кўчаси, 35. Тел.: (998971) 233-66-36; факс: (998971) 233-37-48; e-mail: info@tsul.uz).

Диссертация билан Тошкент давлат юридик университети Ахборот-ресурс марказида танишиш мумкин (283-рақам билан рўйхатга олинган). (Манзил: 100047, Тошкент ш., А.Темур кўчаси, 13. Тел.: (998971) 233-66-36.

Диссертация автореферати 2018 йил 16 майда тарқатилди.
(2018 йил “16” майдаги 3-рақамли реестр баённомаси).

Н.С.Салаев

Фан доктори илмий даражасини берувчи
илмий кенгаш раиси, юридик
фанлар доктори, доцент

У.А.Тухташева

Фан доктори илмий даражасини берувчи
илмий кенгаш котиби, юридик
фанлар номзоди, профессор

Н.Ф.Имомов

Фан доктори илмий даражасини берувчи
илмий кенгаш ҳузуридаги илмий семинар
раиси, юридик фанлар доктори, доцент

КИРИШ (докторлик диссертацияси аннотацияси)

Диссертация мавзусининг долзарблиги ва зарурати. Дунёда сўнгги йилларда эркин иқтисодий зоналарни ташкил этиш тенденциясининг ўсиб бориши, уларда ташқи савдо ва инвестиция муносабатларининг янада ривожланиши, ушбу ҳудудларга тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларнинг кириб келиши ҳамда юқори технологияли янги ишлаб чиқариш қувватларининг ташкил этилиши, шунингдек рақобатбардош ва экспортга йўналтирилган маҳсулотлар ишлаб чиқариш ҳажмининг сезиларли даражада ошиши мазкур тузилмаларда тадбиркорлик фаолиятининг ривожланиши ва уни ҳуқуқий тартибга солиш заруриятини вужудга келтирмоқда. Ҳозирда дунё миқёсида 4300 дан зиёд ўзига хос хусусиятга эга бўлган эркин иқтисодий зоналар фаолият кўрсатиб келмоқда¹.

Таҳлилларга кўра, ривожланган давлатлар (АҚШ, Хитой, Жанубий Корея, Бирлашган Араб Амирликлари ва бошқ.) тажрибасида эркин иқтисодий зоналар фаолиятига инновацияларни жорий этиш кун сайин ортиб бормоқда. Шу нуқтаи назардан эркин иқтисодий зоналарда иштирокчиларга янада қулай шароитлар яратиш мақсадида маъмурий тартиб-таомил ва рухсат бериш қоидаларини янада соддалаштириш, тадбиркорлик фаолиятини ҳуқуқий тартибга солишни такомиллаштириш, инвестиция жозибадорлигини ошириш ҳамда инвесторларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш механизмларини янада такомиллаштириш долзарб аҳамият касб этмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ–4947-сонли Фармони билан тасдиқланган 2017–2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясида кўрсатилган “...мамлакатимизда фаолият кўрсатаётган эркин иқтисодий зоналар, технопарклар ва кичик саноат зоналари самарадорлигини ошириш, янгиларини ташкил этиш...”² каби вазифалардан келиб чиқиб, **республикамизда** фаолият кўрсатиб келаётган эркин иқтисодий зоналарга инвестицияларни кириб келиши учун янада кенг имкониятлар яратиш, ушбу ҳудудларда ташқи савдо ва тадбиркорлик фаолиятини рағбатлантиришга алоҳида эътибор қаратилиши ҳамда мамлакатимизни дунё бозорида муносиб ўрин эгаллашини таъминлаш вазифасини қўймоқда.

Бугунги кунда мамлакатимизда 16 та эркин иқтисодий зона фаолият юритмоқда. “Навоий”, “Ангрен”, “Жиззах”, “Ургут”, “Ғиждувон”, “Кўқон” ва “Ҳазорасп” эркин иқтисодий зоналарида умумий қиймати 486 миллион долларга тенг 62 та лойиҳа амалга оширилган, 4,6 мингдан ортиқ иш ўрни яратилган.

Фармацевтика соҳасига ихтисослашган “Нукус-фарм”, “Зомин-фарм”,

¹ Special economic zones <https://www.economist.com>

² Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги ПФ–4947-сон Фармони // Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2017 й., 6-сон, 70-модда.

“Косонсой-фарм”, “Сирдарё-фарм”, “Бойсун-фарм”, “Бўстонлик-фарм”, “Паркент-фарм”, туризм соҳасида “Чорвок”, шунингдек “Сирдарё” янги эркин иқтисодий зоналарини ривожлантириш бўйича изчил ишлар олиб борилмоқда.

Мамлакатимизда кичик саноат зоналари қарийб 100 тага етди. Бугунги кунгача ушбу ҳудудларда умумий қиймати 535 миллиард сўмга тенг 1021 та лойиҳа амалга оширилган. Янги корхоналар ишга тушиши туфайли 9,6 мингдан зиёд иш ўрни яратилган.

Президентимиз ташаббуси билан эркин иқтисодий зоналарда инвестиция лойиҳаларини амалга оширишни жадаллаштириш, хориждан юқори технологик ускуналар харид қилиш учун Ўзбекистон тикланиш ва тараққиёт жамғармаси маблағи ҳисобидан 100 миллион доллар миқдорида чет эл валютасидаги кредит линияси очилди¹.

Айни пайтда Ўзбекистон Республикаси Президенти эркин иқтисодий зоналар ва кичик саноат зоналарида инвестор ва тадбиркорларга янада кенг имкониятлар яратишга оид комплекс чора-тадбирлар ишлаб чиқиш, энг аввало, ушбу зоналар фаолиятига доир меъёрий-ҳуқуқий базани қайта кўриб чиқиш, бугунги замон талабларига мослаштириш, барча учун очиқ ва тушунарли механизм яратиш каби муҳим вазифаларни қўйганлиги, энг эътиборлиси, 2018 йилни “Фаол тадбиркорлик, инновацион ғоялар ва технологияларни қўллаб-қувватлаш йили” деб эълон қилинганлиги ушбу мавзунинг долзарблигини янада кучайтиради².

Ўзбекистон Республикасининг “Эркин иқтисодий зоналар тўғрисида”ги Қонуни (1996), Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Эркин иқтисодий зоналар фаолиятини фаоллаштириш ва кенгайтиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги (2016), “Ургут”, “Ғиждувон”, “Қўқон” ва “Ҳазорасп” эркин иқтисодий зоналарини ташкил этиш тўғрисида”ги (2017), “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги (2017) Фармонлари ва “Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Эркин иқтисодий зоналар ва кичик саноат зоналари фаолияти самарадорлигини ошириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги қарори ҳамда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Эркин иқтисодий зоналар фаолиятини ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги (2017) қарори, “Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Эркин иқтисодий зоналар ва кичик саноат зоналари фаолияти самарадорлигини ошириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 2017 йил 25 октябрдаги ПҚ–3356-сон қарорини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги (2018) қарори ва ушбу соҳага тегишли бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда белгиланган вазифаларни амалга оширишда мазкур диссертация тадқиқоти муайян даражада хизмат қилади.

¹ <http://www.press-service.uz/uz/lists/view/1113>

² Ўша жойда

Тадқиқотнинг республика фан ва технологиялар ривожланишининг асосий устувор йўналишларига мувофиқлиги. Мазкур диссертация республика фан ва технологиялар ривожланишининг I. “Демократик ва ҳуқуқий жамиятни маънавий-ахлоқий ва маданий ривожлантириш, инновацион иқтисодиётни шакллантириш”нинг устувор йўналишларига мувофиқ бажарилган.

Муаммонинг ўрганилганлик даражаси. Халқаро хусусий ҳуқуқда эркин иқтисодий зоналар ва уларда амалга ошириладиган тадбиркорлик фаолиятининг айрим масалалари миллий ҳуқуқшунослик тизимида Ҳ.Р.Раҳмонкулов, О.Оқюлов, С.С.Хамроев, Б.Б.Тошев, **Т.А.Умаров**, Б.Б.Самарходжаев, Х.Т.Азизов, Б.И.Исмоилов, С.С.Гулямов, М.М.Камалов, И.Р.Рустамбеков ва бошқаларнинг илмий ишларида¹ муайян даражада ўрганилган.

Хорижий мамлакатларда эркин иқтисодий зоналар ва унда амалга ошириладиган тадбиркорлик фаолиятининг ўзига хос жиҳатлари Susan Tiefenbrun, Thomas Farole, Tom W. Bell, Mary Jane Bolle, Brock R. Williams, Wei Ge, Andrew Cheesman, Richard Thoman, Peter G. Warr, Douglas Zhihua Zeng, Yeow Teck Chai, Ooi Chooi Im, Fadi Abdulmoein Al Sakka, Heidi Hamed, Willemijn de Jong, Michael Engman, Osamu Onodera, Enrico Pinali, Aradhna Aggarwal, Г.М.Костюнина, В.А.Барина, В.А.Коцюбинский, А.Р.Мухлисова, В.В.Рыбалкин, Б.С.Игоревич, О.Е.Якимова, Д.М.Благов, О.В.Флоря, А.В.Гасумяновалар томонидан тадқиқ этилган².

Ҳозирги кунга қадар мамлакатимиз эркин иқтисодий зоналарида тадбиркорлик фаолиятини ҳуқуқий тартибга солишга оид алоҳида монографик тадқиқот олиб борилмаган. Айни пайтда мавзуни миллий қонунчилик нуқтаи назаридан комплекс тадқиқ этиш долзарб ҳисобланади.

Диссертация мавзусининг диссертация бажарилган олий таълим муассасасининг илмий-тадқиқот ишлари билан боғлиқлиги. Диссертация тадқиқоти Тошкент давлат юридик университетининг илмий-тадқиқот ишлари режаси доирасида амалга оширилмоқда.

Тадқиқотнинг мақсади. Ўзбекистон Республикаси эркин иқтисодий зоналарида тадбиркорлик фаолиятини ҳуқуқий тартибга солишни такомиллаштиришга оид назарий ва амалий аҳамиятга эга бўлган таклиф ва тавсиялар, илмий ҳулосалар ишлаб чиқишдан иборат.

Тадқиқотнинг вазифалари:

эркин иқтисодий зоналар тушунчасига халқаро хусусий ҳуқуқ нуқтаи назаридан таъриф бериш ва ушбу ҳудудларнинг мамлакатимиз иқтисодиётини юксалтиришда тутган ўрнини ва унинг афзалликларини илмий жиҳатдан асослаб бериш;

¹ Мазкур олимлар ишларининг тўлиқ рўйхати диссертациянинг фойдаланилган адабиётлар руйхатида кўрсатилган.

² Бу ва бошқа манбалар диссертациянинг фойдаланилган адабиётлар рўйхатида келтирилган.

эркин иқтисодий зоналарда тадбиркорлик фаолиятининг тадбиркорлик ҳуқуқи ва халқаро хусусий ҳуқуқ нормалари кесимида тартибга солинишини қиёсий таҳлил қилиш;

хорижий мамлакатларнинг эркин иқтисодий зоналарида тадбиркорлик фаолиятини ҳуқуқий тартибга солишнинг ўзига хос хусусиятларини очиб бериш ва уни миллий қонунчилик нормалари билан солиштириш;

эркин иқтисодий зоналарда тадбиркорлик фаолияти иштирокчиларининг ҳуқуқий ҳолатини ёритиб бериш;

эркин иқтисодий зоналарда корхоналарни рўйхатдан ўтказиш тартиби билан боғлиқ муаммоларни таҳлил этиш;

эркин иқтисодий зоналарда тадбиркорлик фаолиятини амалга оширишга оид битимларнинг ўзига хос жиҳатларини ўрганиш;

эркин иқтисодий зоналар иштирокчиларига бериладиган имтиёзларнинг ўзига хос устуворлиги ва аҳамиятини кўрсатиб бериш;

Ўзбекистон Республикасининг “Эркин иқтисодий зоналар тўғрисида”ги Қонунига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш бўйича назарий, амалий ва илмий жиҳатдан асосланган таклифлар ишлаб чиқишдан иборат.

Тадқиқотнинг объекти. Эркин иқтисодий зоналарда тадбиркорлик фаолиятини ҳуқуқий тартибга солиш соҳасида вужудга келадиган ҳуқуқий муносабатлар тизими ташкил этади.

Тадқиқотнинг предмети. Эркин иқтисодий зоналарда тадбиркорлик фаолиятини ҳуқуқий тартибга солиш соҳасидаги норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар, ҳуқуқни қўллаш амалиёти, хорижий мамлакатлар қонунчилиги ва амалиёти, илмий-назарий қарашлар, шунингдек мазкур йўналишда вужудга келган муаммоларни ўрганишга қаратилган.

Тадқиқотнинг усуллари. Диссертацияни тайёрлашда умумлаштириш, дедукция, тизимли ёндашув, қиёсий-ҳуқуқий таҳлил, статистик ва амалиёт материалларини ўрганиш каби усуллардан фойдаланилган.

Тадқиқотнинг илмий янгилиги қуйидагилардан иборат:

Эркин иқтисодий зоналар Дирекциялари эркин иқтисодий зоналарнинг Маъмурий кенгаши қарорлари ва эркин иқтисодий зоналарнинг ишлаб чиқилган бош режалари бўйича маъқулланган инвестиция лойиҳаларини жойлаштирилиши ва эркин иқтисодий зоналар дирекцияларида “ягона дарча” тамойили бўйича муҳандислик-коммуникация инфратузилмаси тармоқларига уланишга барча зарур рухсатномалар берилишини ташкил қилиши тўғрисидаги таклифлар асослантирилди.

“Ургут” ЭИЗ, “Ғиждувон” ЭИЗ, “Қўқон” ЭИЗ, “Ҳазорасп” ЭИЗ Дирекциялари эркин иқтисодий зоналарнинг бутун фаолият кўрсатиш даврида солиқлар ва давлат мақсадли жамғармаларга мажбурий ажратмалар тўлашдан озод қилиш ҳақидаги таклиф асослаб берилди.

Маъмурий кенгашнинг эркин иқтисодий зоналар ва кичик саноат зоналар ҳудудида фаолият юритиш учун инвестиция лойиҳаларини танлаш ва жойлаштириш бўйича қарорлар қабул қилиш тўғрисидаги таклифлар асослантирилди.

ЭИЗ ва КСЗ ҳудудида белгиланган мезонлар бўйича хўжалик юритувчи субъектларни Маъмурий кенгашга қарашли ер ёки бино ва иншоотларни жойлаштириш, шунингдек уларга ЭИЗ ва КСЗ қатнашчиси мақомини бериш тўғрисидаги қарор қабул қилиш бўйича таклифлар асослаб берилди.

Тадқиқотнинг амалий натижаси қуйидагилардан иборат:

“Эркин иқтисодий зона”, “Эркин иқтисодий зона иштирокчилари”, “Эркин иқтисодий зонада табиркорлик фаолиятининг ҳуқуқий режими”ларига таъриф ишлаб чиқилди. Ўзбекистон Республикасида “Фарм эркин иқтисодий зоналари”дан ташқари, “Эркин туристик зоналар”, енгил саноат соҳасидаги “Текстиль эркин иқтисодий зоналар” ҳамда алоҳида соҳаларга йўналтирилган эркин иқтисодий зоналарни яратиш мақсадга мувофиқ эканлиги асослаб берилди.

Иқтисодиёт тармоқларига маъмурий таъсир кўрсатишни янада қисқартириш ва бошқарувнинг бозор механизмларини кенгайтириш Маъмурий ислохотлар концепциясининг асосий устувор йўналишларидан бири эканлигидан келиб чиқиб эркин иқтисодий зоналар ва кичик саноат зоналари маъмурий кенгашларининг фаолиятини мувофиқлаштириш Республика кенгашининг эркин иқтисодий зоналар ҳудудида қиймати 5,0 миллион АҚШ доллари эквивалентидан юқори бўлган инвестиция лойиҳаларини амалга ошириш юзасидан маъмурий кенгашларнинг қарорларини келишиб олиш (маъқуллаш) ваколатларини бекор қилиш тўғрисидаги таклифи асослантирилди.

Эркин иқтисодий зоналарнинг Маъмурий кенгашига тегишли бўлган “Инвестиция лойиҳаларини кўриб чиқиш” ваколатини эркин иқтисодий зона Дирекцияларига ўтказиш тўғрисидаги таклиф ҳамда эркин иқтисодий зоналар ҳудудида эркин иқтисодий зона қатнашчиларига ер участкаларини ажратиш тўғрисидаги ваколатини туман (шаҳар) ҳокимлигидан эркин иқтисодий зоналар Дирекцияларга ўтказиш таклифи асослаб берилди.

Эркин иқтисодий зоналар ҳудудида жойлаштириш учун инвестиция лойиҳаларини танлаб олиш ҳамда эркин иқтисодий зоналар қатнашчиларини рўйхатдан ўтказиш учун Дирекцияларга ҳужжатларни топшириш тартибини янада соддалаштириш асослаб берилди.

Эркин иқтисодий зоналарда Дирекция ва иштирокчилар ўртасида тузиладиган инвестициялаш тўғрисидаги битимни электрон тартибда тузиш ҳақидаги таклифлар асослантирилди.

Эркин иқтисодий зоналарда инвесторларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш муҳим эканлигидан келиб чиқиб Дирекция ва иштирокчилар ўртасида тузиладиган Инвестициялаш тўғрисидаги битимда мустаҳкамланган низоларни ҳал этиш тартибини нафақат келишув йўли билан, иқтисодий суд ёки арбитраж суди орқали ҳал этиш тўғрисидаги нормани киритиш таклифи асослаб берилди.

Эркин иқтисодий зоналар ҳудудида жойлаштириш учун инвестиция лойиҳаларини танлаб олишда, агар инвесторнинг тегишли соҳада ёки ўхшаш инвестиция лойиҳасини амалга ошириш бўйича иш тажрибаси мавжуд

бўлмаса, инвестор Дирекцияга инвестиция лойиҳасини амалга оширишга жалб этаётган технологик ҳамкорлари тўғрисидаги маълумотни тақдим этиш бўйича тартибни бекор қилиш ҳақидаги таклиф илгари сурилди.

Эркин иқтисодий зоналарда тадбиркорларни иқтисодий ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, шунингдек уларга янада қулай имкониятлар тақдим этиш мақсадида эркин иқтисодий зона иштирокчиларига бериладиган солиқ ва божхона имтиёзларини ўзгартириш таклифи илмий асослаб берилди. Хусусан, эркин иқтисодий зоналарда солиқ ва божхона имтиёзларини ҳисоблаш муддати ЭИЗ¹ қатнашчисига эркин иқтисодий зона иштирокчиси деган гувоҳнома берилган кундан эътиборан эмас, балки солиқ ва божхона имтиёзлари ЭИЗ иштирокчиси ўз корхонасини ишга тушириб, маҳсулот ишлаб чиқаришни бошлаган вақтдан бошланиши тўғрисидаги таклиф асослаб берилди.

Бундан ташқари, мамлакатимиз эркин иқтисодий зоналарида маҳаллий инвесторларнинг фаоллигини ошириш, уларнинг эркин иқтисодий зоналарга инвестиция киритиш ҳажмини ошириш мақсадида киритиладиган дастлабки инвестиция ҳажмини 300 минг АҚШ доллари эквивалентидан 100 минг АҚШ доллари эквивалентига тушириш тўғрисидаги таклиф илгари сурилди.

Ўзбекистон Республикасининг “Эркин иқтисодий зоналар тўғрисида”ги Қонунига ўзгартириш ва кўшимчалар киритиш тўғрисида”ги Қонун лойиҳаси ишлаб чиқилди.

Тадқиқот натижаларининг ишончлилиги. Диссертация ишининг ҳар бир боби якунида келтирилган хулосалар, шунингдек диссертация ишининг хулосасида ўз аксини топган умумназарий тўхтамлар (қоидалар), қонун ҳужжатларини такомиллаштириш ва ҳуқуқни қўллаш амалиётини ривожлантириш бўйича ишлаб чиқилган таклифлар фуқаролик ҳуқуқи, тадбиркорлик ҳуқуқи, халқаро хусусий ҳуқуқ фанида мавжуд бўлган назарий қарашлар, ушбу соҳадаги халқаро ҳужжатлар, хорижий мамлакатлар қонунчилиги, миллий қонунчилик нормалари, шунингдек ҳуқуқни қўллаш амалиётига асосланган. Ишдаги ахборот базасининг ишончлилиги фақатгина расмий нашрларда эълон қилинган статистик маълумотлардан, шунингдек монографик тадқиқотларда текширилган ва нашр этилган натижалардан фойдаланилганлиги билан белгиланади.

Бундан ташқари, тадқиқот ишида муаллиф томонидан 2016 йил август ойида “Навоий” эркин иқтисодий зонасида амалга оширилган стажировка давомида олинган амалиёт материалларидан фойдаланилган.

Тадқиқот натижаларининг илмий ва амалий аҳамияти. Ушбу тадқиқот эркин иқтисодий зоналарда тадбиркорлик фаолиятини ҳуқуқий тартибга солишнинг назарий асосларини ривожлантиришга, эркин иқтисодий зоналар тўғрисидаги қонунчиликни такомиллаштиришга хизмат қилади. Диссертацияда баён этилган қоидалар, яратилган хулосалар, ишлаб чиқилган таклиф ва тавсиялардан ушбу муаммога доир илмий тадқиқотлар ўтказишда, эркин иқтисодий зоналарда тадбиркорлик фаолиятини ҳуқуқий тартибга

---

¹ Бундан кейинги матнда эркин иқтисодий зоналар “ЭИЗ” деб юритилади

солиш бўйича амалдаги қонун ҳужжатларини такомиллаштиришда, шунингдек “Эркин иқтисодий зоналар фаолиятини ҳуқуқий тартибга солиш”, “Халқаро хусусий ҳуқуқ”, “Инвестиция ҳуқуқи”, “Ўзбекистон Республикасида эркин туристик зоналар”, “Ўзбекистон Республикасида фарм эркин иқтисодий зоналари” модулларини ишлаб чиқиш ва уларни юриспруденция, иқтисодиёт ҳамда фармацевтика соҳасига ихтисослашган олий ва ўрта махсус таълим муассасалари ўқув жараёнида, ўрганилган муаммога оид ўқув адабиётларни тайёрлашда фойдаланилиши мумкин.

Тадқиқот натижасида ишлаб чиқилган амалий таклиф ва тавсияларнинг аҳамияти қонун ижодкорлиги, эркин иқтисодий зоналар фаолиятида, шунингдек, эркин иқтисодий зоналарнинг инвестицион жозибадорлигини янада ошириш, ушбу ҳудудларда фаолият юритаётган тадбиркорлар учун янада қулай шарт-шароитлар яратишда, юридик, иқтисодиёт ва фармацевтика таълим муассасаларининг ўқув жараёнида фойдаланишда намоён бўлади.

Тадқиқот натижаларининг жорий қилиниши. Ўзбекистон Республикаси эркин иқтисодий зоналарида тадбиркорлик фаолиятини ҳуқуқий тартибга солиш тадқиқоти бўйича олинган илмий натижалар асосида:

Эркин иқтисодий зоналар дирекциялари эркин иқтисодий зоналарнинг Маъмурий кенгаши қарорлари ва эркин иқтисодий зоналарнинг ишлаб чиқилган бош режалари бўйича маъқулланган инвестиция лойиҳаларини жойлаштирадилар ва эркин иқтисодий зоналар дирекцияларида “ягона дарча” тамойили бўйича муҳандислик-коммуникация инфратузилмаси тармоқларига уланишга барча зарур рухсатномалар берилишини ташкил қилиш тўғрисидаги таклифлар Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 12 январдаги “Ургут” ЭИЗ, “Ғиждувон” ЭИЗ, “Қўқон” ЭИЗ, “Ҳазорасп” эркин иқтисодий зоналарини ташкил этиш тўғрисидаги ПФ–4931-сон Фармонида фойдаланилган (Ўзбекистон Республикасининг ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги Хорижий инвестицияларни ахборот билан таъминлаш ва кўмаклашиш агентлигининг 2017 йил 16 январдаги ММ-25/03-19-сонли маълумотномаси). Ушбу таклифларнинг қабул қилинганлиги эркин иқтисодий зона ҳудудида фаолият юритмоқчи бўлган хорижий ва маҳаллий инвесторларга янада қулайлик яратади.

“Ургут” ЭИЗ, “Ғиждувон” ЭИЗ, “Қўқон” ЭИЗ, “Ҳазорасп” ЭИЗ Дирекциялари эркин иқтисодий зоналарнинг бутун фаолият кўрсатиш даврида солиқлар ва давлат мақсадли жамғармаларга мажбурий ажратмалар тўлашдан озод қилиш тўғрисидаги таклифлар Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 12 январдаги “Ургут” ЭИЗ, “Ғиждувон” ЭИЗ, “Қўқон” ЭИЗ, “Ҳазорасп” эркин иқтисодий зоналарини ташкил этиш тўғрисидаги ПФ–4931-сон Фармонида фойдаланилган (Ўзбекистон Республикасининг ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги Хорижий инвестицияларни ахборот билан таъминлаш ва кўмаклашиш агентлигининг 2017 йил 16 январдаги ММ-25/03-19-сонли

маълумотномаси). Ушбу таклифларнинг қабул қилинганлиги эркин иқтисодий зоналарни бошқарув органлардан бири бўлган ЭИЗ Дирекцияларини янада самарали фаолият кўрсатишига олиб келади.

Эркин иқтисодий зоналар ва кичик саноат зоналар ҳудудида фаолият юритиш учуш инвестиция лойиҳаларини танлаш ва жойлаштириш бўйича қарорлар қабул қилиш тўғрисидаги таклифлар Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 25 октябрдаги “Эркин иқтисодий зоналар ва кичик саноат зоналари фаолияти самарадорлигини ошириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ–3356-сон Қарори билан тасдиқланган Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳридаги эркин иқтисодий зоналар ва кичик саноат зоналарининг маъмурий кенгашлари тўғрисидаги Намунавий низомда фойдаланилган. (Ўзбекистон Республикасининг ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги Хорижий инвестицияларни ахборот билан таъминлаш ва кўмаклашиш агентлигининг 2017 йил 16 январдаги ММ-25/03-19-сонли маълумотномаси). Ушбу таклифларни қабул қилинганлиги эркин иқтисодий зоналар фаолияти самарадорлигини оширади.

ЭИЗ ва КСЗ ҳудудида белгиланган мезонлар бўйича хўжалик юритувчи субъектларни Маъмурий кенгашга қарашли ер ёки бино ва иншоотларни жойлаштириш, шунингдек, уларга ЭИЗ ва КСЗ қатнашчиси мақомини бериш тўғрисидаги қарор қабул қилиш бўйича таклифлар Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 25 октябрдаги “Эркин иқтисодий зоналар ва кичик саноат зоналари фаолияти самарадорлигини ошириш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ–3356-сон Қарори билан тасдиқланган Қорақалпоғистон Республикаси, вилоятлар ва Тошкент шаҳридаги эркин иқтисодий зоналар ва кичик саноат зоналарининг Маъмурий кенгашлари тўғрисидаги Намунавий низомда фойдаланилган. (Ўзбекистон Республикасининг ташқи иқтисодий алоқалар, инвестициялар ва савдо вазирлиги Хорижий инвестицияларни ахборот билан таъминлаш ва кўмаклашиш агентлигининг 2017 йил 16 январдаги ММ-25/03-19-сонли маълумотномаси). Ушбу таклифларни қабул қилинганлиги эркин иқтисодий зоналарни фаолияти самарадорлигини оширади ҳамда эркин иқтисодий зона иштирокчиларига янада қулайликлар тақдим этади.

Тадқиқот натижаларининг апробацияси. Тадқиқот натижалари 5 та халқаро ва 11 та республика миқёсида ўтказилган илмий-амалий конференцияларда синовдан ўтган.

Тадқиқот натижаларининг эълон қилинганлиги. Диссертация мавзуси бўйича жами 32 та илмий мақола (4 таси хорижий нашрларда) чоп этилган.

Диссертациянинг тузилиши ва ҳажми. Диссертация тузилиши кириш, 9 та параграфни камраб олган 3 та боб, хулоса, фойдаланилган адабиётлар рўйхати ва иловалардан иборат. Диссертациянинг ҳажми 133 бетни ташкил этади.

ДИССЕРТАЦИЯНИНГ АСОСИЙ МАЗМУНИ

Диссертациянинг **кириш** (докторлик диссертацияси аннотацияси) қисмида тадқиқот мавзусининг долзарблиги ва зарурати, республикамизда амалга оширилаётган ислохотлар мазмунига ҳамоҳанглиги, тадқиқотнинг республика фан ва технологиялари ривожланишининг асосий устувор йўналишларига мувофиқлиги, илмий ва хорижий илмий-тадқиқотлар шарҳи, тадқиқ этилаётган муаммоларнинг ўрганилганлик даражаси, диссертация мавзусининг диссертация бажарилаётган олий таълим муассасасининг илмий-тадқиқот ишлари билан боғлиқлиги, тадқиқотнинг мақсад ва вазифалари, объекти ва предмети, усуллари, тадқиқотнинг илмий янгилиги ва амалий натижаси, тадқиқот натижаларининг ишончлилиги, тадқиқот натижаларининг илмий ва амалий аҳамияти, уларнинг жорий қилиниши, тадқиқот натижаларининг апробацияси, эълон қилинганлиги ва диссертациянинг ҳажми ва тузилиши ёритиб берилган.

Диссертациянинг **“Эркин иқтисодий зоналарда тадбиркорлик фаолиятининг ўзига хос жиҳатлари ва ҳуқуқий асосларининг шаклланиши”** деб номланган биринчи бобида тадбиркорлик фаолиятини амалга оширишнинг махсус ҳудуди сифатида эркин иқтисодий зоналар тушунчаси ва аҳамияти, эркин иқтисодий зоналарнинг яратилиш тарихи, уларнинг тадрижий ривожланиш босқичлари таҳлил қилинган.

Шунингдек, эркин иқтисодий зоналарнинг ҳуқуқий ва иқтисодий жиҳатлари ҳар томонлама таҳлил қилиниб, ушбу иқтисодий ҳудудларга хорижий мамлакатлар ҳамда миллий ҳуқуқшунос олимлар томонидан берилган таърифлар ўрганилган, шунингдек халқаро конвенцияларда, хорижий мамлакатларнинг қонунчилигида ҳамда мамлакатимиз миллий қонунчилигида эркин иқтисодий зоналарга оид таърифлар ўрганиб чиқилган. Мазкур тушунчанинг тор ва кенг таърифи билан боғлиқ хусусиятлардан келиб чиқиб, шунингдек амалдаги қонун ҳужжатлари ҳамда хорижий эксперт ва олимлар (T.Farole, Wei Ge, Meng Guangwen, Siu-Wai Wong, Mi Hoon Jeong, М.М.Богуславский, К.А.Семёнов, В.Игнатов, В.Бутов, З.М. Округ, Т.П.Данко, А.Кузнецов ва бошқ.) ва миллий олимлар (Х-А.Раҳманқулов, О.Оқюлов, Т.А.Умаров, Х.Т.Азизов, Б.Исмоилов, М.Камалов ва бошқ.)нинг фикрлари таҳлил қилиниб, эркин иқтисодий зонага қуйидаги муаллифлик таърифи берилган:

“Эркин иқтисодий зона – давлатнинг иқтисодий ва географик жиҳатдан қулай ҳудудида ташиқил этиладиган, мамлакат иқтисодиётини ривожлантирадиган ва унинг жаҳон иқтисодиётига интеграциялашувини таъминлайдиган, алоҳида имтиёзлар мажмуини ўз ичига олган ҳуқуқий режимга эга бўлган ҳамда чет эл элементи билан мураккаблашган турли ҳуқуқий муносабатлар амалга ошириладиган махсус ажратилган ҳудуд”.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги ПФ–4947-сонли Фармони билан тасдиқланган 2017-2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясининг “Иқтисодиётни ривожлантириш ва либераллаштиришнинг устувор йўналишлари”да (3-бўлим) фаолият кўрсатаётган

эркин иқтисодий зоналар, технопарклар ва кичик саноат зоналари самарадорлигини ошириш, янгиларини ташкил этиш зарурати назарда тутилган¹.

Шу билан биргаликда, муаллиф тадбиркорлик фаолиятини амалга оширишнинг махсус макони сифатида эркин иқтисодий зоналарни таснифлашнинг назарий жиҳатларини ўрганиб, жаҳон бўйлаб фаолият юритаётган эркин иқтисодий зоналарнинг турлари (*эркин савдо зоналари, экспортга йўналтирилган зоналар, эркин портлар, алоҳида соҳага ихтисослаштирилган зоналар ва бошқ.*) ва уларнинг ўзига хос жиҳатларини илмий жиҳатдан таҳлил этган. Ишда ўзида турли хил кўринишдаги эркин иқтисодий зоналарни ташкил этган ҳамда уларни самарали фаолият кўрсатиши бўйича ўзига хос тажрибага эга бўлган давлатлар (АҚШ, Хитой, Жанубий Корея, БАА, Россия Федерацияси)нинг эркин иқтисодий зоналар тўғрисидаги қонунлари қиёсий ўрганилиб, Ўзбекистон Республикасида ҳам эркин иқтисодий зоналарнинг бошқа турларини ташкил этиш бўйича таклифлари илмий асослантирилган.

Хусусан, Ўзбекистон Республикасининг бугунги кундаги туристик салоҳияти ва сайёҳлик имкониятлари юқори эканлигидан келиб чиқиб, мамлакатимизда “*Эркин туристик зоналар*”ни яратиш таклифи асослаб берилди. Бундан ташқари, мамлакатимизда енгил саноат, пахта, ипак ва тери (қора кўл) хомашёлари бўйича катта захирани мавжуд эканлигини инобатга олиб, ушбу хомашёларни қайта ишлаб, экспортга йўналтирилган енгил саноат маҳсулотлари ишлаб чиқаришга ихтисослашган “*Текстиль эркин иқтисодий зоналар*”, шунингдек иқтисодиётнинг бошқа соҳа ва тармоқларини янада тараққий эттиришга ихтисослашган “*Алоҳида соҳага йўналтирилган эркин иқтисодий зоналар*”ни яратиш таклифи асослантирилди.

Жумладан, ҳозирга келиб мамлакатимизда *комплекс эркин иқтисодий зоналар* фаолият кўрсатиб келаётган бўлсада, ушбу эркин иқтисодий маконлар эркин иқтисодий зоналарнинг бир тури сифатида миллий қонунларда ўз аксини топмаган.

Айни вақтда Ўзбекистон Республикасининг 1996 йил 25 апрелда қабул қилинган “*Эркин иқтисодий зоналар тўғрисида*”ги Қонунининг 5-моддаси мамлакатимизда ташкил этиладиган эркин иқтисодий зоналарнинг барча турларини қамраб олмаганлиги боис, ушбу Қонуннинг 5-моддасига тегишли ўзгартириш киритиб, уни қуйидагича баён этиш асослаб берилди: “*Ўзбекистон Республикасида эркин иқтисодий зоналар: эркин савдо зоналари, эркин ишлаб чиқариш зоналари, эркин илмий-технавий зоналар, эркин туристик зоналар, алоҳида соҳага йўналтирилган эркин иқтисодий зоналар, комплекс эркин иқтисодий зоналар ва бошқа зоналар тарзида тузилиши мумкин*”. Шунингдек, диссертациянинг ушбу бобида эркин иқтисодий зоналар фаолиятини халқаро ҳуқуқий тартибга солиш ва хорижий мамлакатлар қонунчилигида эркин иқтисодий зоналар фаолиятини ҳуқуқий тартибга солишнинг ўзига хос

---

¹ Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги “Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида”ги ПФ-4947-сон Фармони. // Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2017 й., 6-сон, 70-модда.

хусусиятлари атрофлича ўрганилган. Унда эркин иқтисодий зоналарни ташкил этиш ва улар фаолиятини тартибга солиш бўйича АҚШ, Европа мамлакатлари, Бразилия, Хитой, Жанубий Қорея, МДХ мамлакатлари: Россия Федерацияси, Қозоғистон ва бошқа мамлакатларнинг эркин иқтисодий зоналар тўғрисидаги қонунчилиги қиёсий жиҳатдан таҳлил қилиниб, Ўзбекистон Республикасининг *“Эркин иқтисодий зоналар тўғрисида”ги Қонунига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”ги Қонун лойиҳасини* ишлаб чиқиш бўйича таклифлар асослантирилган.

Диссертациянинг **“Эркин иқтисодий зоналарда тадбиркорлик фаолияти иштирокчилари ва улар томонидан тузиладиган битимларнинг умумий тавсифи”** деб номланган иккинчи бобида Ўзбекистон Республикаси эркин иқтисодий зоналарида тадбиркорлик фаолияти иштирокчиларининг ҳуқуқий ҳолати, уларни рўйхатдан ўтказиш ҳамда эркин иқтисодий зоналарда тадбиркорлик фаолиятини амалга оширишга оид битимларнинг ўзига хос жиҳатлари таҳлил қилинган.

Ўзбекистон Республикасининг *“Эркин иқтисодий зоналар тўғрисида”ги Қонунда* ҳамда ушбу соҳадаги бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда эркин иқтисодий зона иштирокчилари жисмоний ва юридик шахс эканлиги тўғрисидаги норма мустаҳкамланган. Лекин эркин иқтисодий зона иштирокчиларининг ҳуқуқий ҳолатини очиб берувчи нормалар ўз аксини топмаган. Муаллиф томонидан хорижий давлатларда (Хитой, Жанубий Қорея, Сингапур, Малайзия, Россия Федерацияси, Беларусь Республикаси, Қозоғистон Республикаси, Туркменистон Республикаси) ҳамда мамлакатимиз ҳудудларида фаолият юритиб келаётган эркин иқтисодий зоналарда (*“Навоий”, “Ангрен”, “Жиззах”* ва бошқ.) тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириб келаётган иштирокчиларнинг ҳуқуқий ҳолати қиёсий ва илмий жиҳатдан ўрганилиб, Ўзбекистон Республикасининг 1996 йил 25 апрелдаги *“Эркин иқтисодий зона иштирокчиларининг ҳуқуқий ҳолатини очиб берувчи норманинг мавжуд эмаслиги* боис, ушбу Қонунга *“Эркин иқтисодий зона иштирокчиларининг ҳуқуқий ҳолати”* деган алоҳида бобни киритиб, эркин иқтисодий зона иштирокчиларига тааллуқли бўлган бир неча прим моддаларини белгилаш таклифи илгари сурилди. Жумладан, *“Эркин иқтисодий зона иштирокчилари”* номли 10¹-модданинг киритилиши илмий жиҳатдан асосланиб, *“Эркин иқтисодий зона иштирокчилари – белгиланган тартибда эркин иқтисодий зона ҳудудида рўйхатдан ўтказилган ва эркин иқтисодий зоналарнинг Дирекцияси томонидан ЭИЗ қатнашчилари реестрига киритилган тадбиркорлик фаолияти субъекти”*, деган таъриф берилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 10 апрелдаги *“Эркин иқтисодий зоналар фаолиятини ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Қарори* асосида тасдиқланган *“Эркин иқтисодий зоналар тўғрисида”ги Низомда* эркин иқтисодий зона иштирокчиларига *“ЭИЗ хўжалик фаолияти қатнашчиси (ЭИЗ қатнашчиси) – белгиланган тартибда ЭИЗ ҳудудида рўйхатдан ўтказилган ва Дирекция томонидан ЭИЗ қатнашчилари реестрига киритилган хўжалик юритувчи субъект”*, деган таъриф берилган.

Эркин иқтисодий зона иштирокчиларининг асосий мақсади таваккалчилик асосида фойда олишга, даромад олишга қаратилган. Бу эса тадбиркорлик фаолиятининг энг асосий белгиси ва талаби ҳисобланади. Бундан ташқари, сўнгги пайтларда мамлакатимизда тадбиркорларнинг ҳуқуқлари ҳамда қонуний манфаатларини ҳар томонлама ҳимоя қилиш, уларга ўз фаолиятларини амалга оширишлари учун янада эркинликлар яратишга алоҳида эътибор қаратилаётганлиги, ушбу соҳада қабул қилинаётган норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда тадбиркорларга нисбатан “*Хўжалик юритувчи субъектлар*” эмас, балки “*Тадбиркорлик фаолияти субъектлари*” деган атама қўлланилиб келмоқда. Ушбу фикр-мулоҳазалардан келиб чиқиб, Низомда ўз аксини топган “*Хўжалик фаолияти қатнашчиси*” деган атамани чиқариб ташлаб, “*Тадбиркорлик фаолияти субъекти*” деган атамани қўллаш таклифи асослаб берилди.

Шу билан бирга, ушбу бобда эркин иқтисодий зона ҳудудида хўжалик фаолияти қатнашчиларини рўйхатдан ўтказиш тартиблари таҳлил қилинган бўлиб, эркин иқтисодий зоналар ҳудудида жойлаштириш учун инвестиция лойиҳаларини танлаб олиш ҳамда эркин иқтисодий зоналар қатнашчиларини рўйхатдан ўтказиш тартибларини янада соддалаштириш бўйича таклифлар ишлаб чиқилган.

Муаллиф томонидан эркин иқтисодий зоналар ҳудудида жойлаштириш учун инвестиция лойиҳаларини танлаб олиш ҳамда эркин иқтисодий зоналар қатнашчиларини рўйхатдан ўтказишда ва инвесторнинг тегишли соҳадаги ёки шунга ўхшаш лойиҳаларни амалга оширишдаги иш тажрибаси мавжудлигини тасдиқловчи маълумот, агар инвесторнинг тегишли соҳада ёки ўхшаш инвестиция лойиҳасини амалга ошириш бўйича иш тажрибаси мавжуд бўлмаса, инвестор Дирекцияга инвестиция лойиҳасини амалга оширишга жалб этаётган технологик ҳамкорлари тўғрисидаги маълумотни тақдим этиш, инвесторнинг охириги уч йилдаги молия-хўжалик фаолияти тўғрисида маълумот, шунингдек агарда инвестиция буюртманомасини топшириш вақтида инвестор молия-хўжалик фаолиятини юритмаган ёки бир йилдан кам юритган бўлса, инвестор Дирекцияга инвесторнинг биттадан кам бўлмаган муассиснинг молия-хўжалик фаолияти тўғрисидаги маълумотларни тақдим этиш тартибларини бекор қилиш эркин иқтисодий зонада рўйхатдан ўтказиш тартибларига ижобий таъсир кўрсатиши ҳақида ҳулоса қилинган.

Бундан ташқари, барча ҳужжатлар инвестор томонидан Дирекцияга давлат ёки рус тилидаги белгиланган тартибда тасдиқланган таржимаси илова қилинган ҳолда тақдим этилиши белгиланган. Инвесторларга барча ҳужжатлар давлат тили, рус тили ёки инглиз тилида топшириш тўғрисидаги таклифларни илгари сурилиши инвесторлар учун ортиқча сансалорликларни олдини олишга ҳамда инвесторларга янада қулай шароитлар яратилишига олиб келади.

Шу билан биргаликда, юридик шахснинг ёки унинг таъсисчиларининг ташкил этилганлиги, уларнинг тегишли соҳада ва ўхшаш инвестиция лойиҳасини амалга оширишда тажрибага эгалиги тўғрисидаги маълумотларни бекор қилиш тартиби асослаб берилди.

Эркин иқтисодий зоналарда тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш учун Дирекция ва инвестор ўртасида тузиладиган инвестициялаш тўғрисидаги битимни тузиш механизмларини такомиллаштириш катта аҳамиятга эга. Эркин иқтисодий зоналарда Дирекция ва иштирокчилар ўртасида тузиладиган инвестициялаш тўғрисидаги битимни электрон тартибда тузиш ҳақидаги таклифлар асослантирилди.

Тадқиқотчи томонидан “Инвестициялаш тўғрисида”ги битимнинг 11-моддасидаги низоларни ҳал этиш тартибларини қайта кўриб чиқиб, унда томонлар ушбу битимнинг ижроси натижасида келиб чиқадиган низоларни ва келишмовчиликларни нафақат ўзаро музокаралар ва маслаҳатлар йўли билан, балки иқтисодий суд ёки арбитраж суди орқали ҳам ҳал этиш механизмларини қонуний мустаҳкамлаш таклиф этилган.

Эркин иқтисодий зона ҳудудида “Инвестициялаш тўғрисида”ги битимдан ташқари, эркин иқтисодий зона иштирокчилари ўртасида бошқа турдаги шартномаларни тузиш механизмларини янада соддалаштириш ва такомиллаштириш бўйича таклифлар илгари сурилган. Хусусан, Ўзбекистон Республикасининг 1998 йил 29 августдаги “Хўжалик юритувчи субъектлар фаолиятининг шартномавий-ҳуқуқий базаси тўғрисида”ги Қонунни янада такомиллаштириш юзасидан таклифлар асослантирилган.

Диссертациянинг **“Эркин иқтисодий зоналарда тадбиркорлик фаолияти иштирокчиларига бериладиган имтиёзларнинг ўзига хос хусусиятлари”** деб номланган учинчи бобида тадбиркорлик фаолияти иштирокчиларига имтиёзларни тақдим этиш тартиблари, эркин иқтисодий зоналарда тадбиркорлик фаолиятининг ҳуқуқий режимига назарий ёндашув масалалари таҳлил қилинган.

Амалдаги қонун ҳужжатлари ва олимлар (Т. Farole, G. Akinci, M. Engman, О.Е.Якимова, Д.А.Благов, А.В.Гасумянова, О.В.Флоря, Н.И.Матузов, А.В.Малко, Ю.С.Радионов, Е.Ф.Шамсунова, В.Ф.Попондупуло, О.А.Беляева)нинг фикрларига қўшилган ҳолда “эркин иқтисодий зонада тадбиркорлик фаолиятининг ҳуқуқий режими”, “эркин иқтисодий зонанинг солиқ режими” ва “эркин иқтисодий зонанинг божхона режим”ларига қуйидаги муаллифлик таърифи ишлаб чиқилди.

Эркин иқтисодий зонада тадбиркорлик фаолиятининг ҳуқуқий режими – муайян географик ҳудудда тадбиркорлик фаолиятини юритиш, мол-мулкларнинг муайян ҳолати ва субъектларнинг мақомига оид қонунчилик доирасида белгиланган алоҳида қоидалар, имтиёзлар, ваколатлар, ҳуқуқ ва мажбуриятлар комплекс қоидаларидир.

Эркин иқтисодий зонанинг солиқ режими – эркин иқтисодий зоналар ҳудудида тадбиркорлик фаолиятини самарали амалга оширилиши бўйича алоҳида қоидаларни ўз ичига олган солиқ имтиёзларидир.

Эркин иқтисодий зонанинг божхона режими – эркин иқтисодий зоналар ҳудудида тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш учун мол-мулкларни олиб кириш ва олиб чиқишда алоҳида қоидаларни ўз ичига олган божхона имтиёзларидир.

Бинобарин, ушбу бобда эркин иқтисодий зоналардаги тадбиркорлик фаолиятида солиқ ва бошқа мажбурий тўловлар бўйича имтиёзларнинг аҳамияти, эркин иқтисодий зоналарда солиқ ва бошқа мажбурий тўловлар бўйича муносабатларни тартибга соладиган мавжуд норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар таҳлили ва унинг умумлаштирилган натижалари баён этилган. Шунингдек, ҳозирга келиб ривожланган давлатларда самарали фаолият юритаётган эркин иқтисодий зоналарда тадбиркорлик субъектларига тақдим этилаётган солиқ ва бошқа имтиёзларнинг ўзига хос хусусиятлари чуқур таҳлил этилган ҳолда муаллиф томонидан республикамиз эркин иқтисодий зоналарида солиқ ва божхона имтиёзларини қўллаш бўйича қонунчиликни янада такомиллаштириш юзасидан таклифлар илгари сурилган.

ХУЛОСА

“Ўзбекистон Республикаси эркин иқтисодий зоналарида тадбиркорлик фаолиятини ҳуқуқий тартибга солишни такомиллаштириш”га бағишланган илмий-тадқиқот натижасида қуйидаги таклиф ва тавсиялар ишлаб чиқилди:

1. Тадбиркорлик фаолиятини амалга оширишнинг мақбул режими сифатида эркин иқтисодий зонага қуйидаги таъриф ишлаб чиқилди. Унга кўра, ***Эркин иқтисодий зона (free economic zone)*** – давлатнинг иқтисодий ва географик жиҳатдан қулай ҳудудида ташкил этиладиган, мамлакат иқтисодиётини ривожлантирадиган ва унинг жаҳон иқтисодиётига интеграциялашувини таъминлайдиган, алоҳида имтиёзлар мажмуини ўз ичига олган режимга эга бўлган ҳамда чет эл элементи билан мураккаблашган турли хил ҳуқуқий муносабатлар амалга ошириладиган махсус ажратилган ҳудуд.

2. Эркин иқтисодий зоналарда маҳаллий ва хорижий инвесторлар томонидан ташкил этилган корхоналар эркин иқтисодий зоналарнинг иштирокчилари сифатида фаолият юритади. Мазкур иштирокчиларнинг ҳуқуқий мақомини янада аниқлаштириш мақсадида эркин иқтисодий зона иштирокчиларининг назарий концепцияси ишлаб чиқилди. Мазкур концепцияга кўра, ***Эркин иқтисодий зоналарнинг иштирокчилари (Participants of free economic zones)*** – эркин иқтисодий зона ҳудудида тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш мақсадида рўйхатдан ўтказилган ва дирекция томонидан эркин иқтисодий зона иштирокчилари реестрига киритилган тадбиркорлик фаолияти субъекти.

3. ***Эркин иқтисодий зоналарда тадбиркорлик фаолияти (entrepreneurial activity in the free economic zones)*** – эркин иқтисодий зонада тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш учун белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказилган ва тадбиркорлик фаолияти субъектлари реестрига киритилган иштирокчилар томонидан эркин иқтисодий зоналар ҳудуди доирасида таваккалчилик асосида фойда (даромад) олишга қаратилган ҳамда инвестициялаш тўғрисидаги битимда назарда тутилган товарлар ва маҳсулотларни ишлаб чиқариш ва қайта ишлаш, шунингдек уларни сотиш бўйича фаолият ҳисобланади.

4. ***Эркин иқтисодий зонада тадбиркорлик фаолиятининг ҳуқуқий режими (The legal regime of entrepreneurial activity in the free economic zone)*** –

муайян географик ҳудудда тадбиркорлик фаолиятини юритиш, мол-мулкларнинг муайян ҳолати ва субъектларнинг мақомига оид қонунчилик доирасида белгиланган алоҳида имтиёзлар, ваколатлар, ҳуқуқ ва мажбуриятларнинг ўз ичига олган қомплекс қоидалардир.

Эркин иқтисодий зонанинг солиқ режими (*The tax regime of free economic zone*) – эркин иқтисодий зоналар ҳудудида тадбиркорлик фаолиятининг самарали амалга оширилиши бўйича алоҳида қоидаларни ўз ичига олган солиқ имтиёзлар.

Эркин иқтисодий зонанинг божхона режими (*The custom regime of free economic zone*) – эркин иқтисодий зоналар ҳудудида тадбиркорлик фаолиятини амалга ошириш учун мол-мулкларни олиб кириш ва олиб чиқишда алоҳида қоидаларни ўз ичига олган божхона имтиёзлари.

5. Ўзбекистон Республикасининг “Эркин иқтисодий зоналар тўғрисида”ги Қонунига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”ги қонун лойиҳаси ишлаб чиқилди. Лойиҳада Қонуннинг айрим нормаларига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш таклифи илгари сурилди.

Хусусан, бугунги кунда мамлакатимизда олиб борилаётган кенг қамровли ҳуқуқий ислохотлар қонун ижодкорлигини юқсак даражада ривожлантирмоқда. Жумладан, сўнгги пайтларда қабул қилинаётган қонунларнинг мақсадини ифодалаш учун алоҳида модда, яъни ҳар бир қонуннинг мақсадини ифодаладиган 1-модда “Ушбу қонуннинг мақсади” деган алоҳида норма белгилаб қўйилмоқда. Шу сабабли, қонуннинг 1-моддасини “Ушбу қонуннинг мақсади” деган тушунча остида уни қуйидаги тартибда баён этиш асослантирилди: “Ушбу Қонуннинг мақсади мамлакатимизда эркин иқтисодий зоналарни ташиқил этиш, уларга тўғридан-тўғри хорижий ва маҳаллий инвестицияларни жалб этиш орқали юқори технологияли янги ишлаб чиқариш қувватларини ошириш, рақобатдош ва экспортга йўналтирилган замонавий саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ва муҳандислик-коммуникация, йўл-транспорт, ижтимоий инфратузилма ва логистика хизматларини, шунингдек ушбу ҳудудларда тадбиркорлик фаолиятини жадал ривожланишини таъминлаш билан боғлиқ муносабатларни тартибга солишдан иборат”.

Қонунга 1¹- модда киритилиши таклиф этилиб уни қуйидаги мазмунда баён этиш асослаб берилди: Эркин иқтисодий зона — минтақани жадал ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш учун хорижий ва маҳаллий инвестицияларни, истиқболли технология ва бошқарув тажрибасини жалб этиш мақсадига ташиқил этиладиган, аниқ белгиланган маъмурий чегаралари ва алоҳида ҳуқуқий режими бўлган махсус ажратилган ҳудуддир.

6. Қонуннинг 4-моддасини қуйидаги мазмундаги тўртинчи банд билан тўлдириш асослантирилди: “Эркин иқтисодий зона мақомини муддатидан олдин тугатиш бу инсонларнинг ҳаёти ва соғлиқни сақлаш, атроф муҳитни ва табиий бойликларни муҳофаза қилиш, давлат мудофааси ва миллий хавфсизликни таъминлаш зарурати вужудга келганда, эркин иқтисодий зона ташиқил этилган кундан бошлаб уч йил давомида эркин иқтисодий зона иштирокчиси сифатида бирорта ҳам юридик шахс ёки якка тартибдаги тадбиркор рўйхатдан

ўтказилмаган бўлса, уч йил давомида эркин иқтисодий зонанинг иштирокчилари томонидан инвестиция лойиҳасида таклиф этилган фаолият амалга оширилмаса, Ўзбекистон Республикаси Президентининг қарори билан амалга оширилади”.

7. “Эркин иқтисодий зоналар тўғрисида”ги Қонунда Ўзбекистон Республикаси эркин иқтисодий зоналарида келгусида яратилиши мумкин бўлган эркин иқтисодий зоналарнинг барча турлари кўрсатилмаганлиги боис, қонуннинг 5-моддасини қуйидаги таҳрирда баён этиш таклифи илгари сурилди:

Ўзбекистон Республикасида эркин иқтисодий зоналар: эркин савдо зоналари; эркин ишлаб чиқариш зоналари; эркин илмий-техникавий зоналар; эркин туристик зоналар, алоҳида соҳага йўналтирилган эркин иқтисодий зоналар, комплекс эркин иқтисодий зоналар ва бошқа зоналар тарзида тuzилиши мумкин.

8. Эркин иқтисодий зоналарнинг бошқарув органи бўлган Маъмурий кенгашнинг мақомини кенгайтириб ёритиш заруриятини ҳисобга олиб, Қонуннинг 21-моддасини қуйидаги таҳрирда баён этиш таклифи асослаб берилди:

“Эркин иқтисодий зонанинг Маъмурий кенгаши – Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан тасдиқланадиган эркин иқтисодий зона фаолиятини мувофиқлаштириш ва давлат томонидан бошқариш функциясини амалга оширадиган давлат органи ҳисобланади”.

9. Эркин иқтисодий зоналарнинг яна бир бошқарув органи бўлган ЭИЗларнинг Дирекцияси мақомини кенгайтирилган ҳолда ёритиш заруриятини ҳисобга олиб, Қонуннинг 24-моддасини қуйидаги таҳрирда баён этиш илмий асослаб берилди: “Эркин иқтисодий зоналарнинг дирекцияси – эркин иқтисодий зоналар фаолиятини тезкор бошқариш учун таъкил этиладиган давлат унитар корхонаси шаклидаги юридик шахс”.

10. Ўзбекистон Республикасининг “Эркин иқтисодий зоналар тўғрисида”ги Қонунига “Эркин иқтисодий зона иштирокчиларининг ҳуқуқий ҳолати” деган бобнинг киритилиши илмий асослаб берилди ва “Эркин иқтисодий зона иштирокчиси” деган нормани қуйидаги таҳрирда киритиш асослаб берилди: “Эркин иқтисодий зона иштирокчилари – белгиланган тартибда эркин иқтисодий зона ҳудудида рўйхатдан ўтказилган ва эркин иқтисодий зоналарнинг Дирекциялари томонидан ЭИЗ қатнашчилари реестрига киритилган тадбиркорлик фаолияти субъектларидир”.

11. Қонунда эркин иқтисодий зона иштирокчиларининг ҳуқуқий мақомини тугатиш шартлари кўрсатилмагани боис, унда “Эркин иқтисодий зона иштирокчилари мақомининг тугатилиши” деган моддани киритиш ва уни қуйидаги таҳрирда баён этиш илмий асослаб берилди:

“Эркин иқтисодий зона ҳудудида тадбиркорлик фаолиятини амалга ошираётган юридик ва жисмоний шахслар қуйидаги ҳолатларда эркин иқтисодий зона иштирокчиси мақомини йўқотади:

эркин иқтисодий зона мақоми тугатилганда;

эркин иқтисодий зона ҳудудида тадбиркорлик фаолиятини амалга ошираётган юридик ёки жисмоний шахснинг фаолияти тугатилганда;

юрidik шахс қайта ташкил этилганда (қўшиб юбориш, қўшиб олиш, бўлиш, ажратиш чиқариш, ўзгартириш);

эркин иқтисодий зона шитирокчисининг ўз аризаси бўйича;

эркин иқтисодий зонада фаолият кўрсатиш тўғрисидаги битимда кўзда тутилган шартлар бажарилмаганда ёки лозим даражада бажарилмаганда”.

12. Эркин иқтисодий зоналар ва кичик саноат зоналари маъмурий кенгашларининг фаолиятини мувофиқлаштириш Республика кенгашининг эркин иқтисодий зоналар ҳудудида қиймати 5,0 миллион АҚШ доллари эквивалентидан юқори бўлган инвестиция лойиҳаларини амалга ошириш юзасидан маъмурий кенгашларнинг қарорларини келишиб олиш (маъқуллаш) ваколатларини *бекор қилиш* тўғрисидаги таклифи асослантирилди.

Ўзбекистон Республикаси эркин иқтисодий зоналари Маъмурий кенгашларининг инвестиция лойиҳаларини кўриб чиқиш ваколатини эркин иқтисодий зоналар Дирекциясига ўтказилиши илмий асослаб берилди.

Эркин иқтисодий зоналар бошқарувини янада такомиллаштириш мақсадида Ўзбекистон Республикасида фаолият юритаётган айрим эркин иқтисодий зоналар Дирекцияси бошқарувини эркин иқтисодий зоналарни бошқариш бўйича катта тажрибага эга бўлган ҳамда хорижий мамлакатларда эркин иқтисодий зоналарни такомиллаштиришга сезиларли даражада ҳисса қўшган хорижий компаниялар (**DP World – Dubai Port World, London & Regional Properties** (LRP) ва бошқ.)нинг менежерларига бериш илмий жиҳатдан асослаб берилган.

13. Ҳозирги вақтда Ўзбекистон Республикаси ЭИЗларининг ҳуқуқий режими фақатгина солиқ ва божхона имтиёзларини бериш билан чегараланади. Бу эса ЭИЗ ҳудудида соғлом инвестиция муҳити яратилишига йўл қўймайди ва инвесторларнинг қизиқиши йўқолишига олиб келади. Шу муносабат билан бир мамлакатда икки ҳуқуқ тизими тамойили **“Two systems in one country”** асосида замонавий бизнеснинг ўзгариб борадиган эҳтиёжларини қондиришга мослашувчан, миллий суд тизими ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар таъсиридан холи бўлишни таъминлайдиган, шунингдек эркин иқтисодий зоналар фаолиятини бевосита бошқариш мақсадини кўзламайдиган норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар таъсиридан холиликин таъминлайдиган алоҳида ҳуқуқий режим яратиш мақсадга мувофиқ. Шу муносабат билан эксперимент тариқасида “Навоий”, “Жиззах”, “Ангрен” эркин иқтисодий зоналарида тажриба асосида алоҳида ҳуқуқий режимни ўрнатиш мақсадга мувофиқ эканлиги асослаб берилган.

Эркин иқтисодий зоналардаги қулай инвестиция муҳити ривожланган давлатларнинг ушбу ҳудудларга нисбатан қизиқиши уйғонишининг асосий омилларидан бири эканлигини ҳисобга олиб эркин иқтисодий зоналарни ташкил этиш ва самарали бошқариш бўйича катта тажрибага эга бўлган Сингапур, Бирлашган Араб Амирликлари, Хитой, Жанубий Корея каби мамлакатларга “Навоий”, “Жиззах”, “Ангрен” эркин иқтисодий зоналарини ижара асосида топшириш илмий жиҳатдан асослаб берилди.

14. Бугунги кунда Хитой, Жанубий Корея, Сингапур, Бирлашган Араб Амирликларида фаолият кўрсатиб келаётган эркин иқтисодий зоналари ўз

бренди (**China free zones**), (**KFEZ**), (**Singapore's FTZ**), (**UAE free zones**) ва нуфузига эга эканлиги, шунингдек ушбу мамлакатлар ўз эркин иқтисодий зоналарини дунё бўйлаб реклама қилиш учун алоҳида эътибор қаратаётганлигидан келиб чиқиб, мамлакатимизда фаолият юритаётган эркин иқтисодий зоналарни дунёга танитиш ва ушбу ҳудудларга хорижий инвестициялар кириб келиш ҳажмларини янада кучайтириш мақсадида дунёнинг етакчи оммавий ахборот воситалари **Euronews, BBC, SNN** телеканалларида мамлакатимизда фаолият юритаётган эркин иқтисодий зоналарни реклама қилиш муҳим эканлиги илмий асослаб берилди.

15. Мамлакатимиз эркин иқтисодий зоналарига инвестициялар кириб келиш ҳажмини янада ошириш, эркин иқтисодий зоналар ҳудудида янада қулай инвестиция муҳитини шакллантириш ҳамда эркин иқтисодий зоналарда маҳаллий инвесторлар фаоллигини янада ошириш мақсадида киритиладиган дастлабки инвестиция ҳажмини **300 минг АҚШ долларидан 100 минг АҚШ долларига** тушириш таклифи асослаб берилди.

Шунингдек, эркин иқтисодий зоналарга инвестиция киритаётган инвесторларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш, шунингдек уларга тадбиркорлик фаолиятини юритишда янада кенгроқ имкониятлар тақдим этиш мақсадида солиқ ва божхона имтиёзларини ҳисоблаш муддатини эркин иқтисодий зона иштирокчисини рўйхатдан ўтганлиги тўғрисидаги гувоҳномани олган вақтдан бошлаб эмас, балки тадбиркор ўз фаолиятини бошлаган вақтдан бошлаб ҳисобланиши тўғрисидаги таклиф илмий жиҳатдан асослаб берилди.

16. Инвестиция лойиҳаларини танлаб олиш учун ЭИЗ дирекциясига ҳужжатларни топшириш жараёнида инвесторнинг охирги уч йилдаги молия-хўжалик фаолияти тўғрисида маълумот тақдим этиши белгиланган. Агарда инвестиция буюртманомасини топшириш вақтида инвестор:

молия-хўжалик фаолиятини юритмаган ёки бир йилдан кам юритган бўлса, инвестор Дирекцияга инвесторнинг биттадан кам бўлмаган муассисининг молия-хўжалик фаолияти тўғрисидаги маълумотларни тақдим этади;

1 йилдан 3 йилгача хўжалик фаолиятини юритаётган бўлса, инвестор Дирекцияга ўзининг ҳақиқатда фаолият юритган даври учун молия-хўжалик фаолияти тўғрисидаги маълумотларни тақдим этиш тўғрисидаги талаб ва тартибларни бекор қилиш мақсадга мувофиқ эканлиги асослаб берилди.

Шунингдек, барча ҳужжатлар инвестор томонидан Дирекцияга нафакат давлат ёки рус тилидаги белгиланган тартибда тасдиқланган таржимаси балки давлат, рус ёки инглиз тилида илова қилинган ҳолда тақдим этилиши илмий жиҳатдан асослаб берилди.

17. Иқтисодиёт тармоқларига маъмурий таъсир кўрсатишни янада қисқартириш ва бошқарувнинг бозор механизмларини кенгайтириш Маъмурий ислохотлар концепциясининг асосий устувор йўналишларидан бири эканлигини ҳисобга олиб, ЭИЗ қатнашчиларига ер участкаси ажратиш ҳуқуқининг эркин иқтисодий зона Дирекциясига берилиши илмий жиҳатдан асослантириб берилди.

18. Эркин иқтисодий зоналар самарали фаолият кўрсатиши учун мазкур ҳудудларда хорижий мамлакатларнинг **банклари, суғурта компаниялари**

ҳамда консалтинг марказлари имтиёзли асосда фаолиятини ташкил этиш илмий жиҳатдан асослаб берилди.

Шунингдек, эркин иқтисодий зоналар атрофида **ижтимоий инфратузилмани тараққий эттириш**, яъни эркин иқтисодий зона ходимлари (ишчилари) истиқомат қилиши учун қулай турар жойлар, соғлиқни сақлаш ҳамда мактабгача таълим муассасалари, савдо иншоотлари, кўнгилочар ва дам олиш жойлари, жисмоний тарбия ва соғломлаштириш муассасаларини қуриш муҳим эканлиги асослаб берилди.

19. Ҳозирги вақтда Ўзбекистонда фуқаролар билан ишлаш бўйича юридик ва жисмоний шахсларнинг мурожаатлари тизимини тубдан такомиллаштириш, ижтимоий соҳанинг барча тармоқларини ривожлантириш юзасидан халқ билан мулоқот бўйича кенг кўламли ислохотлар ўтказилмоқда. Шундан келиб чиқиб, эркин иқтисодий зоналар ташкил этиладиган ҳудудлар аҳолиси фикрини ўрганиш **(Survey)** илмий жиҳатдан асослаб берилди. Хусусан, эркин иқтисодий зоналар фаолиятини такомиллаштириш бўйича ушбу ҳудудларда фаолият юритаётган инвесторлар фикрларини танқидий ўрганиш мақсадга мувофиқ деб топилди.

20. Ҳозирги вақтга келиб, Ўзбекистон Республикасида ўзига хос хусусиятга эга бўлган “Нукус-фарм”, “Зомин-фарм”, “Косонсой-фарм”, “Сирдарё-фарм”, “Бойсун-фарм”, “Бўстонлиқ-фарм” ва “Паркент-фарм” эркин иқтисодий зоналари мамлакатимизда фармацевтика соҳасини тараққий эттиришда муҳим аҳамият касб этиб келмоқда. Бироқ, мамлакатимизда енгил саноат, пахта, ипак ва тери (қорақўл) хом ашёлари бўйича катта захиранинг мавжуд эканлигини инобатга олиб, ушбу хом ашёларни қайта ишлаб экспортбоп енгил саноат маҳсулотлари ишлаб чиқарадиган *“Текстиль эркин иқтисодий зоналари”*ни яратиш мақсадга мувофиқлиги асослаб берилди.

21. Сўнгги йилларда Ўзбекистонда туризм индустриясини ривожлантириш бўйича кўплаб ислохотлар амалга ошириб келинмоқда. Туризм инфратузилмасини ривожлантириш бўйича қатор норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилинди. Ўзбекистон Республикасининг туризм салоҳияти юқори эканлигидан келиб чиқиб, мамлакатимизнинг Бухоро, Самарқанд ва Хива шаҳарларида эркин туристик зоналарни яратиш, шунингдек Жиззах вилоятида “Зомин” эркин туристик зонасини, Наманган вилоятида “Чортоқ” эркин туристик зоналарини яратиш таклифи илгари сурилди.

**SCIENTIFIC COUNCIL AWARDING OF THE SCIENTIFIC DEGREES
DSc.27.06.2017.Yu.22.01 AT TASHKENT STATE UNIVERSITY OF LAW
TASHKENT STATE UNIVERSITY OF LAW**

SARDOR SOHIBJANOVICH BOZAROV

**THE DEVELOPMENT OF LEGAL REGULATIONS ON THE
ENTREPRENEURIAL ACTIVITY IN THE FREE ECONOMIC ZONES OF
THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN**

**12.00.03 – Civil law. Business law. Family law.
International private law.**

**DOCTORAL (PhD) DISSERTATION ABSTRACT
ON LEGAL SCIENCES**

Tashkent – 2018

The theme of the doctoral dissertation (PhD) was registered at the Supreme Attestation Commission under the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan under number B2017.2PhD/Yu50.

The doctoral paper is written at the Tashkent State University of Law.

The abstract of the dissertation is posted in three languages (Uzbek, English and Russian (summary)) on the website of the Scientific Council (www.tsul.uz) and information portal “Zyonet” (www.zyonet.uz)

Scientific advisor: **Zamira Normurotovna Esanova**
Doctor of Science in Law, Professor

Official opponents: **Tolibjob Abduazizovich Umarov**
Doctor of Science in Law

Sherzod Mahmudovich Masadikov
PhD in Law

The leading organization: **Higher educational courses of the General
Prosecutor's office of the Republic of Uzbekistan**

The defence of the dissertation will be held on 5 June, 2018 at 14:00 at the session of the Scientific Council DSc27.06.2017.Yu.22.01 at the Tashkent State University of Law. (Address: 100047, Sayilgokh street, 35 Tashkent city. Phone (99871) 233-66-36; fax: (998971) 233-37-48; e-mail: info@tsul.uz).

The doctoral dissertation is available at the Information-Resource Center of the Tashkent State University of Law (registered under No836), (Address: 100047, Tashkent city, A.Timur street, 13. Phone: (99871) 233-66-36).

Abstract of the dissertation submitted as of May 21, 2018.
(Registry protocol №3 as of May 21, 2018).

N.S.Salaev
Chairperson of the Scientific Council for awarding
scientific degrees, Doctor of science in law,
associate professor

U.A.Tukhtasheva
Secretary of the Scientific Council for awarding
scientific degrees, PhD, professor

N.F.Imamov
Chairman of the Scientific Seminar at the
Scientific Council for awarding scientific
degrees, Doctor of science in law,

INTRODUCITON (Abstract of the PhD dissertation)

The topicality and relevance of the dissertation theme. In recent years, the increase of the tendency on creation of free economic zones, further development of external trade and investment relations in free economic zones, massive flow of direct investments and the establishment of hi-tech with new energy, as well as the increase in rate of competitive and export-based commodities cause necessity of the development and legal regulation on entrepreneurial activity in those areas. Nowadays, more than 4,300 free economic zones are being operated worldwide¹.

According to the analysis of the developed counties (USA, China, South Korea, UAE and others) practice, the implementation of innovative activities of free economic zones is increasing day by day. Given the above the aim of providing with more facilitation to participants of free economic zones, the further simplification of administrative and licensing procedures, development of entrepreneurial activity, increase the investment attractiveness and further development of mechanism for protection the rights and lawfull interests of investors have vital importance.

Based on the tasks "...creation of new and promotion the efficiency of existing free economic zones, technoparks, small industrial zones...."² in the Strategy of Action Plan on five priority directions of development of the Republic of Uzbekistan for 2017–2021, approved by the Decree of the President of the Republic of Uzbekistan as of 7 February, 2017 № DP–4947 assigned on creation of more opportunities for investments in to the free economic zones, operating in our country, paying special attention to stimulate foreign trade and entrepreneurial activity in these areas for obtaining a worthy place in the world market.

Currently, there are 16 free economic zones are operating in the country. In the free economic zone "Navoi", "Angren", "Jizzakh", "Urgut", "Gijduvan", "Kokand" and "Hazorasp" 62 projects in total worth 486 million USD were utilized, more than 4.6 thousand workplaces were created.

Also, active work to develop new free economic zones specialized in pharmaceuticals: "Nukus-pharm", "Zomin-pharm", "Kosonsoy-pharm", "Sirdaryo-pharm", "Boysun-pharm", "Bustonlik-pharm" and "Parkent-pharm", on tourism "Charvaq", and also free economic zone "Sirdaryo" is being carried out.

The number of small industrial zones in our country has reached 100. By now, 1021 projects in total worth 535 billion sum (national currency) have been

---

¹ Special economic zones <http://www.economist.com>

² The Decree of the President of the Republic of Uzbekistan "On the Strategy of Action Plan on further development of the Republic of Uzbekistan" as of February 7, 2017, №DP–4947 // Collection of Acts of legislation of the Republic of Uzbekistan, 2017, No.6, art. 70.

implemented in these territories. As a result of the involvement of new enterprises, more than 9.6 thousand workplaces were created.

At the initiative of the President of our country to accelerate the implementation of investment projects in free economic zones, acquire of imported high-tech equipment a separate credit line in foreign currency was opened at the expense of the Fund for reconstruction and development of Uzbekistan in the amount of 100 million USD¹.

At the moment the President of the Republic of Uzbekistan commissioned to develop a complex of measures to create more favorable opportunities for investors and entrepreneurs in free economic and small industrial zones, first of all, the revision of the normative-legal basis regarding the development of the activities of these zones, bringing it into line with modern requirements, creating an open and understandable mechanism for all, the most remarkable is the announcements 2018 in Uzbekistan “The year of support of active entrepreneurship, innovative ideas and technologies” enhancing the topicality of the dissertation of theme².

This dissertation aims, to serve a certain extent, to accomplish the tasks, provided in the law of the Republic of Uzbekistan “On free economic zones” (1996), the Decrees of the Presdinet of the Republic of Uzbekistan “On additional measures to activate and expand the activities of free economic zones” (2016), “On the establishment of free economic zones “Urgut”, “Gijduvan”, “Kokand”, “Hazorasp” (2017), the Resoluton of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan “On measures for organization of the activities of free economic zones” (2017), the Decree of the President of the Republic of Uzbekistan “On the creation of free economic zones “Nukus-pharm”, “Zomin-pharm”, “Kosonsoy-pharm”, “Syrdaryo-pharm”, “Boysun-pharm”, “Bustonlik-pharm” and “Parkent-pharm” (2017), the Resolution of the President of the Republic of Uzbekistan “On additional measures to improve the activity of free economic zones and small industrial zones” (2017), the Resolution of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan “On measures to implement the Resolution of the President of the Republic of Uzbekistan as of October 25, 2017 № RP–3356 “On additional measures to improve the effectiveness of the activity of free economic zones and small industrial zones” (2018).

The relevance of the research to the priority directions of the development of science and technology of the republic. This thesis was worked out in accordance with the priority directions of the development of science and technology of the Republic of I. “Spiritual, moral and cultural development of a democratic and legal society, the formation of an innovative economy”.

Research degree of the problem. In the international private law, free economic zones and certain issues of entrepreneurial activity in these areas were researched in the national system of law by H.R.Rakhmonkulov, O.Okyulov, S.S.Hamroev, B.B.Toshev, T.A.Umarov, B.B.Samarkhodjaev, X.T.Azizov,

---

¹ <http://www.press-service.uz/uz/lists/view/1113>

² ibidem

B.I.Ismoilov,

S.S. Gulyamov, M.M.Kamalov, I.R. Rustambekov and others.¹

In foreign countries free economic zones and some peculiarities of entrepreneurial activity in these areas have been researched by Susan Tiefenbrun, Thomas Farole, Tom W. Bell, Mary Jane Bolle, Brock R. Williams, Wei Ge, Andrew Cheesman, Richard Thoman, Peter G. Warr, Douglas Zhihua Zeng, Yeow Teck Chai and Ooi Chooi Im, Fadi Abdulmoein Al Sakka, Heidi Hamed, Willemijn de Jong, Michael Engman, Osamu Onodera and Enrico Pinali, Aradhna Aggarwal, G.M.Kostunina, V.A.Barinova, V.A.Kotsubinskiy, A.R.Muhlisova, V.V.Ribalkin, S.I.Bahtin, O.E.Yakimova, D.M.Blagov, O.V.Florya, A.V.Gasumyanova².

At the moment a comprehensive research of the problem from the point of national legislation is topical. In this sense the special monographic research on legal regulation of entrepreneurial activity in the free economic zones of our country has not been conducted.

Relevance of the dissertation theme to the of scientific research works of higher institutions, where the dissertation is carried out. The dissertation research is carried out under of the research plan of the Tashkent State University of Law.

The aim of the research is the development of theoretical and practical proposals and recommendations, including scientific conclusions on improvement of legal regulation of entrepreneurial activity in free economic zones of the Republic of Uzbekistan.

The tasks of the research: to define the concept of free economic zones from the point of international private law and to prove the role and advantages of these territories for the development of national economy;

to comparatively analyze the regulation of entrepreneurial activity in the free economic zones in the field of business law and international private law;

to disclose specific features of legal regulations of entrepreneurial activity in free economic zones of foreign countries and compare it with the norms of national legislation;

to cover the legal status of participants of entrepreneurial activity in free economic zones;

to analyze the problems related to the registration procedure of enterprises in free economic zones;

to study the peculiarities of agreements on entrepreneurial activity in free economic zones;

to demonstrate the specificity and importance of privileges granted to the participants of free economic zones;

to develop a theoretical, practical and scientific basis to introduce amendments to the Law of the Republic of Uzbekistan "On free economic zones".

---

¹ The complete list of scholars' works is provided in the list of used literature of the dissertation.

² These and other sources are listed in the list of used literature of the dissertation.

The object of the research is the system of legal relation appearing in the sphere of legal regulation of entrepreneurial activity.

The subject of the research is to study normative-legal acts in the field of legal regulation of entrepreneurial activity, law enforcement practices, legislation and practice of foreign countries, scientific and theoretical views, as well as to observe the problems arising in this sphere.

Methods of the research. While undertaking the work on the dissertation: the following methods have been used: synthesis, deductions, systemic approach, comparative-legal analysis, study of statistical and practical materials.

Scientific novelty of the research involves the following:

The proposal on the Directorate of free economic zones on the decisions of the relevant Administrative councils of free economic zones and small industrial zones as well as the developed master plans for free economic zones will accomplish the placement of the approved investment projects and organize issuing of all necessary permissions for connection to the networks of engineering and communications infrastructure in the directorates of free economic zones on the principle of “one window” was proved.

The relevance the proposal to exempt the Directorate of FEZ “Urgut”, FEZ “Gijduvan”, FEZ “Kokand” and FEZ “Hazorasp” from taxes and mandatory deductions to state trust funds for the entire period of free economic zones functioning was proved.

It is proposed and proved that the Administrative council should make a decision on the selection and placement of investment projects in the free economic zones and small industrial zones.

The proposal on making the decisions on the placement of economic entities relevant established criteria on the territory of the FEZ and SIZ, with the allocation of land or buildings and structures in the disposal of the administrative council, as well as granting them the status of a participant in the FEZ and SIZ was proved.

Practical results of the research. The definition was proved for such concepts as “Free economic zone”, “Participants of free economic zone”, “Legal regime of entrepreneurial activity of free economic zone” were developed. Besides the “Pharmaceutical free economic zones” in the Republic of Uzbekistan, the expediency of creation of “Free tourist zones”, “Textile free economic zones” based in the light industry and “Single factory free zone” and their priorities were proved.

In line with further reduction of administrative influence on the economic sectors and expansion of market management mechanisms is one of the priority directions of the Conception of administrative reforms the cancellation of authority the Republic council of coordination the activity of administrative council of free economic zones and small industrial zones on approves decisions of the administrative councils for the implementation of investment projects in the territory of free economic zones worth of more than 5.0 million US dollars has been proved.

The proposals on transferring the authority of Administrative council on “consideration of investment projects” to the Directorate of free economic zones and the proposals on transferring the authority of district (city) hokimiyats on “presenting land plots” to the directorate of free economic zones were proved

Further simplification the procedure of documents submitting documents to the Directorates for the selection of investment projects for placement in the territory of free economic zones and registration of participants of free economic zones were outlined and proved.

The proposal on assigning the investment agreement electronically between Directorate and participants of free economic zones was proved.

Given that the protection of rights and lawful interests of investors are of great importance it was proved that the disputes arising around Investment agreement signed between the Directorate and participants of free economic zones are solved not only by negotiations, but also by economic court and arbitration.

The proposal on cancellation the requirements in the absence of experience in the relevant field or implementation of similar investment projects in the process of selection of investment projects and registration of participants in the territory of free economic zones, the investor submits to the Directorate information on the technological partners involved in the implementation of the investment project was proved.

With the aim of protecting economic rights and interests of entrepreneurs in free economic zones, as well as providing them with more conveniences, the proposal to change the rate of tax exemptions and tax privileges granted to participants of the free economic zone was scientifically proved.

Particularly, the validity period of tax benefits and custom privileges should be calculated from the date of acceptance into operation of the manufacture facility in the territory of the FEZ, not from the date of reception of the certificate of the FEZ participant.

Besides, in order to increase the flow of domestic investments, increase the active participation of local investors and create a favorable investment climate in the free economic zones of the Republic of Uzbekistan, it was proved to reduce the minimum volume of investments in the FEZ from 300.000 USD to 100,000 USD in equivalent.

A draft law “On amendments and additions to the Law “On free economic zones” of the Republic of Uzbekistan was developed.

The reliability of the research results. Outcomes, outlined at the end of each chapter, as well as the general public statements, reflected in the conclusion of the dissertation thesis, proposals developed to improve the legislative acts and law enforcement practice are based on theoretical analyses of civil law, business law, international private law, international documents, the legislation of foreign countries, the norms of national legislation, as well as law enforcement practice.

Reliability of the current database is determined only by the use of statistical information issued in official publications, as well as the results of analyses in monographic research and published works.

Besides, the practical material received during the accomplishment of probation period in the free economic zone “Navoi” in August, 2016 was used in the research paper.

Scientific and practical significance of the research results. This research will contribute to the development of theoretical foundations of legal regulation on entrepreneurial activity in free economic zones, and improvement of the legislation on free economic zones. Rules, stated in dissertation, conclusions, developed proposals and recommendations, are used to carry out the research on this issue, improve the existing legislation on legal regulation of entrepreneurial activity in free economic zones, as well as creation of modules as “Legal regulation of activity of free economic zones”, “International private law”, “Investment law”, “Free tourist zones in the Republic of Uzbekistan”, “Pharmaceutical free economic zones” and used in the academic process at high and secondary specialized educational establishments specialized jurisprudence, economy and pharmaceuticals and preparation of resources about this sphere.

The significance of practical recommendations and proposals developed as a result of the research are reflected in the lawmaking practice, in the activity of free economic zones, as well as further development of investment attractiveness, the creation of more favorable conditions for entrepreneurs, operating in free economic zones and the academic process of jurisprudence, pharmaceutical and educational establishments in the sphere of economy.

The implementation of the research results: On the basis of the scientific research results on legal regulation of entrepreneurial activity in the free economic zones of the Republic of Uzbekistan, it was proposed:

1) To arrange the Directorate of free economic zones on the decisions of the relevant Administrative councils of free economic zones and small industrial zones as well as the developed master plans for free economic zones will accomplish the placement of the approved investment projects and organize issuing of all necessary permissions for connection to the networks of engineering and communications infrastructure in the directorates of free economic zones on the principle of “one window” used in the Decree of the President of the Republic of Uzbekistan “On creation of free economic zones “Urgut” FEZ, “Gijduvan” FEZ, “Kokand” FEZ, “Hazorasp” FEZ” as of January 12, 2017 № DP-4931 (Note as of January 16, 2017 № MM-25/03-19 of the Agency for information support and promotion of foreign investments of the Ministry of Foreign Economic Relations, Investments and Trade of the Republic of Uzbekistan). The adoption of these proposals will provide with more convenience to foreign and local investors operating in the territory of free economic zones.

2) The Directorate of FEZ “Urgut”, FEZ “Gijduvan”, FEZ “Kokand” and FEZ “Hazorasp” are exempted from taxes and mandatory deductions to state trust funds for the entire period of function of free economic zones used in the Decree of the President of the Republic of Uzbekistan “On creation of free economic zones “Urgut” FEZ, “Gijduvan” FEZ, “Kokand” FEZ, “Hazorasp” FEZ” as of January 12, 2017 № DP–4931 (Note as of January 16, 2017 №MM-25/03-19 of the Agency for information support and promotion of foreign investments of the Ministry of Foreign Economic Relations, Investments and Trade of the Republic of Uzbekistan). Adoption of these proposals will lead to the effective functioning of one of the management bodies of the free economic zones as FEZ Directorate;

3) The Administrative council takes decisions on selection and placement of investment projects to operate in the territory of free economic zones was in line with the Standard regulation “On administrative councils of free economic zones and small industrial zones in the Republic of Karakalpakstan, regions and Tashkent city” adopted on the basis of Resolution of President of the Republic of Uzbekistan “On additional measures to improve the effectiveness of the activity of free economic zones and small industrial zones” as of October 25, 2017 №RP–3356. (Note as of January 16, 2017 № MM-25/03-19 of the Agency for information support and promotion of foreign investments of the Ministry of foreign economic relations, investments and trade of the Republic of Uzbekistan). Adoption of this proposal will increase the effectiveness of activities of free zones;

4) The Administrative council make a decision on placement of economical entity in the land or buildings and facilities belonging to the Administrative council as well as granting them a status of FEZ and SIZ participants in line with the established criteria, used in the Standard regulation “On administrative councils of free economic zones and small industrial zones in the Republic of Karakalpakstan, regions and Tashkent city” approved in line with the Resolution of the President of the Republic of Uzbekistan “On additional measures to improve the effectiveness of the activity of free economic zones and small industrial zones” as of October 25, 2017 №PR–3356. (Note as of January 16, 2017 № MM-25/03-19 of the Agency for information support and promotion of foreign investments of the Ministry of Foreign Economic Relations, Investments and Trade of the Republic of Uzbekistan). Adoption of these proposals will increase the effectiveness of the activities of free economic zones and will create more conveniences for FEZ participants.

Approbation of the research results. The results of the research were discussed at the 5 international and 11 republican scientific-practical conferences.

Publication of the research results. 32 scientific works, including scientific articles (4 foreign publications) on the theme of dissertation were published.

The structure and outline of the dissertation. The structure of dissertation is introduction, three chapters including 9 paragraphs, conclusion, a list of references, and annex. The scope of the dissertation is 133 pages.

THE MAIN CONTENT OF THE DISSERTATION

The **introduction** of the thesis gives a detailed explanation of the issues such as: the topicality and relevance of the theme of the dissertation, the connection of the research with the priority directions of science and technology development of the republic, a review of foreign scientific research works on the theme of the dissertation, the degree of study of researched problem, connection of the dissertation theme with the research work of higher educational establishment, in which the dissertation researched, the purpose and objectives, the object and the subject, the methods of the research, the scientific novelty and the practical result of the research, the accuracy of the research results, theoretical and practical significance of the research results, their implementation and approbation, publication of the research results, as well as the scope and structure of the thesis.

In the first chapter of the dissertation entitled “**The peculiarities and formation the legal basis of entrepreneurial activity in the free economic zones**” the conception and significance of free economic zones, the history of establishment and evolution of free economic zones as the special area of accomplishing entrepreneurial activities were analyzed.

The conceptions given by the foreign and domestic scientists through the comprehensive analysis of legal and economic aspects of free economic zones were also studied.

The notions about free economic zones established in the international conventions, in the legal acts of foreign states and in the legislation of our country were viewed.

Given the above aspects, connected with wide and narrow description, as well as the analyses of acting legal acts and ideas of many experts and scholars (T.Farole, Wei Ge, Meng Guangwen, Siu-Wai Wong, Mi Hoon Jeong, M.M.Boguslaskiy, K.A.Semyonov, V.Ignated, V.Butov, Z.M.Okrug, T.P.Danko, A.Kuznecov and others.) and national scholars (H-A.Rahmankulov, O.Okyulov, T.A.Umarov, H.T.Azizov, B.Ismoilov, M.M. Kamalov and others) the conception of free economic zones was developed.

Free economic zone—special separated area, established in the economically and geographically convenient places of the country, develops the economy of the country and provides it for the integration into the world economy. Its legal regime includes a complex of preferences and in this territory various relations complicated with foreign elements are accomplished.

In the chapter “The priority directions of liberalization and development of economy” (chapter 3) the Strategy of Action Plan along five priority directions of development of the Republic of Uzbekistan in 2017-2021 approved in the Decree of the President of the Republic of Uzbekistan as of February 7, 2017 № DP-4947 the increase of efficiency of existing free economic zones, technoparks and small industrial zones as well as the creation of new ones are envisaged¹.

In addition, the researcher studied theoretical aspects of classifying free economic zones as a special area of entrepreneurial activity and scientifically analyzed the types (*free trade zones, export processing zones, enterprise zones, free ports, single factory free EPZ, specialized zones*) and peculiarities of free economic zones, operating around the world. The proposals on creation of free economic zones of different types in the Republic of Uzbekistan were presented, based on comparative analyses of the laws of different countries (USA, China, South Korea, UAE, Russian Federation) having peculiar experience on creation and successful operation of free economic zones.

Taking into account the current high tourism potential of the Republic of Uzbekistan, the proposals on creation “Free tourist zones” in our country were proved. In addition, given the large reserves of light industry, raw materials as cotton, silk and leather (astrakhan fur) in our country, the proposals on creation of the “*Textile free economic zones*” specializing in the production of export-oriented light industry products, as well as “*Single factory free zones*” for further development of other spheres of economy were outlined and proved.

Despite the facts that nowadays *complex free economic zones and other kinds of free economic zones* are successfully operating in the Republic of Uzbekistan, those free economic zones are not yet established in the Law “On free economic zones” of the Republic of Uzbekistan.

Today, due to the fact that in article 5 of the Law “On free economic zones” of the Republic of Uzbekistan as of April 25, 1996 doesn’t not include all types of free economic zones, the necessity to explicate article 5 in the appropriate way is proved.

Free economic zones in the Republic of Uzbekistan are created in the form of free trade zones, free industrial zones, free scientific-technical zones, free tourist zones, single factory free zones, complex free economic zones and other types of free economic zones.

Moreover, in this chapter, the peculiarities of legal regulations of activities of free economic zones in the legislation of foreign countries on free economic zones were comprehensively studied.

---

¹The Decree of the President of the Republic of Uzbekistan “On the Strategy of Action Plan on further development of the Republic of Uzbekistan” as of February 7, 2017, №DP-4947 // Collection of Acts of legislation of the Republic of Uzbekistan, 2017, No.6, art. 70.

It has been proved the proposals on creation of the draft law “On amendment and additions to the Law “On free economic zones” of the Republic of Uzbekistan” through comparative analyses of Laws on free economic zones of the USA, Europe, Brazil, China, the South Korea and CIS countries.

In the second chapter entitled **“The legal position of participants of entrepreneurial activity in the free economic zones and general characteristics of transactions, signed by participants”** the legal position and registration of participants of b entrepreneurial activity, aspects of transactions on accomplishment of entrepreneurial activity in the free economic zones of the Republic of Uzbekistan were analyzed.

In the law “On free economic zones” and other normative-legal acts in this sphere, the individuals and legal entities are to be recognized as the participants of free economic zones. However, the norms reflecting the legal status of participants of free economic zones are not provided.

By comparatively and scientifically analyzing the legal status of participants accomplishing entrepreneurial activity in the free economic zones (“Navoi”, “Angren”, “Jizzakh”) in our country and foreign countries (China, South Korea, Singapore, Malaysia, Russian Federation, the Republic of Belarus, the Republic of Kazakhstan, Republic of Turkmenistan and others), it was proposed and proved, the necessity to amend new chapter **“Legal status of participants of free economic zones”** including some articles (note article) to the Law “On free economic zones” of the Republic of Uzbekistan as of April 25, 1996.

It is scientifically proved to amend new 10¹ –article “The participants of free economic zone” and given following conception the participants of free zone. *The participants of free economic zone – subjects of entrepreneurial activity registered in the free economic zone in line with the established procedure and included by the Directorate of free economic zones to the registration book of participants of FEZ.*

Besides, in the Regulation “On free economic zones” adopted on the basis of the Resolution of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan “On measures of organization the activity of fee economic zones” as of April 10, 2017, the following concept to the participants of free economic zones was given.

The participants of economic activities (FEZ participants) are considered an economic entity registered in the established order in the territory of the FEZ and included by the Directorate in to the register book.

However, the main goal of participants of the free economic zones is to benefit by risk and to get income and this is the most important sign and demand of entrepreneurial activity. The last years a special attention was paid to protect the rights and lawful interests of entrepreneurs, giving them more facilitation to carry out their activities. In addition, based on the trend of using the term “subjects entrepreneurial activities” in the normative-legal acts, the proposal to

stop using the term “*Participant of economic activities*” and instead to use the term “*Subject of entrepreneurial activity*” was put forward.

Besides, the procedure of registration of entrepreneurial activity participants in free economic zones and development proposals on further simplification of procedures on selection of investment projects for the placement in the territory of free economic zones and registration of participants of free economic zones were analysed.

We proposed the cancellation of all the requirements on presenting information confirming the existence of experience in the accomplishment of related or similar projects in the process of selection of investment projects and registration of participants for allocation in the territory of free economic zones:

a) if an investor does not have work experience in the relevant area or similar investment projects, he/she should submit information about the technology partners involved in the accomplishment of the investment project;

b) information about the financial-economic activity of an investor during the last three years, as well as, if an investor in the process of submitting an investment project doesn't not accomplish financial-economic activity or accomplish less than a year, he/she submits the information about financial-economic activity at least of one of the founders. Adoption of the proposals will serve as the facilitation of registration procedure for an investor in the free economic zones.

In addition, on the basis of this Regulation all documents are submitted to the Directorate of free economic zones with an attachment of an approved translation into the state language (Uzbek) or the Russian and English languages. The development of the above proposals prevents different kinds of extortion and gives the facilitation to investors.

In addition, the cancellation of information about establishment of a legal entity or a founder and the existence of an experience in the appropriate area or the experience on accomplishment the relevant investment projects were proposed and proved.

The development of mechanisms on signing an investment agreement between the Directorate and investors in order to accomplish entrepreneurial activities and protect the rights and lawful interests of investors are of great importance.

For this purpose, it is necessary to reconsider the article 11 of a model investment agreement. According to this norm the disputes are arising on fulfillment of an investment agreement, solved through mutual negotiations and councils. However, with the aim of full protection of rights of investors the proposal on establishment of mechanisms to solve the disputes not only through the negotiation, but also the economic courts or arbitration was put forward.

Besides an investment agreement in the free economic zone, the proposals on simplification and development the mechanism of signing other types of

contracts between participants of the free economic zones were presented. In particular, the proposals were based on further improvement of the Law of the Republic of Uzbekistan “On the contractual-legal basis of the economical entities activity” as of August 29, 1998 № 670-I.

The third chapter of the dissertation entitled “**Peculiarities of benefits granting to the participants of entrepreneurial activity in free economic zones**” the development of order the presenting benefits to the participants and theoretical approach to the legal regime of entrepreneurial activity in free economic zones were analyzed.

The following concepts on the “legal regime of entrepreneurial activity in the free economic zone”, “tax regime in the free economic zone” and “custom regime in the free economic zone” were developed through the analysis of the acting legal acts and support the ideas of scholars (T.Farole, G.Akinci, M.Engman O.E.Yakimova, D.A.Blagov, A.V.Gasumyanova, O.V.Florya, N.I.Matuzov, A.V.Malko, Yu.S.Radionav, E.F.Shamsunova, V.F.Popondupulo, O.A.Belyaeva) researched in this sphere.

The legal regime of entrepreneurial activity in the free economic zone – complex of rules including rights and obligations, preferences as well as authorities established in the legal acts an accomplishing the entrepreneurial activities in the free economic zones, the status of participants of FEZ and a certain status of properties.

The tax regime of free economic zone – is the tax preferences including special rules to accomplish effectively of entrepreneurial activities in the territory of free economic zones.

The custom regime of free economic zone – is the custom preferences including special rules for import and export of property and raw materials to manufacture goods and accomplish entrepreneurial activities in the territory of free economic zones.

Moreover, the significance of preferences on tax and other mandatory payments, the analyses of normative-legal acts were outlined in this chapter. The analyses of normative-legal acts regulating the relations on tax and other mandatory payments and their generalized results were also presented.

We also put forward the proposals for further development of implementation of law on application of tax benefits and custom privileges through the analysis of tax benefits, custom privileges and other facilitations, granting to the participants of free economic zones of developed countries.

CONCLUSION

As a result of the scientific-research on the theme “The development of legal regulation of entrepreneurial activity in free economic zones of the Republic of Uzbekistan” the following proposals and recommendations were developed:

1. As an optimal regime of entrepreneurial activity, the following scientific definition to the free economic zones was developed. Free economic zones – special separated area with legal regime (facilities, preferences and incentives) established in the economically and geographically convenient territory of the state, developing the economy of the country and providing the integration of the state into the world economy, as well as various kinds of social-legal relations, complicated with foreign elements were accomplished.

2. The enterprises founded by the foreign and domestic investors are operating in the status of participants of free economic zones. With the aim of clarification of legal status of participants of free economic zones the theoretical conception of participants of free economical areas was developed.

Given the above, the participants of free economic zones are subjects of entrepreneurial activity registered to accomplish the entrepreneurial activity in the territory of free economic zones and included by the Directorate to the registration book as free economic zones participants.

3. The entrepreneurial activity in the free economic zones – is considered as the activity directed at receiving income (profit) based on risks within the territory of free economic zones, production and sale of goods are established in the investment transaction, which are undertaken by participants of the entrepreneurial activity registered in accordance with the established procedure for carrying out entrepreneurial activities in the free economic zone.

4. **The legal regime of entrepreneurial activity in free economic zones** – set of rules including rights and obligations, preferences as well as authorities established in the legal acts on accomplishing the entrepreneurial activities in the free economic zones, the status of participants of FEZ and a certain position of properties.

The tax regime of free economic zones – is the tax preferences including special rules to accomplish effectively entrepreneurial activity in the territory of free economic zones.

The custom regime of free economic zones – is the custom preferences including special rules for import and export of property to manufacture goods and accomplish entrepreneurial activity in the territory of free economic zones.

5. The draft “On amendments to the Law of the Republic of Uzbekistan “On free economic zones” was developed. It has been proved to state article 1 of the Law in the following way: Free economic zone – is a specially designated territory with clear defined administrative boundaries and special legal regime that is created to attract domestic and foreign capital, advanced technology and managerial experience for accelerated socio-economic development of the zone.

6. The necessity to add the item 4 to the article 4 of Law of the Republic of Uzbekistan “On free economic zones”: early termination of existence of a free economic zone shall be allowed only when:

it is caused by the necessity to protect the life and health of people, protect nature and cultural values, provide the defense of the country and security of the state;

no single legal entity or individual entrepreneur is registered as a participant of a free economic zone within three years from the date of the establishment of a free economic zone;

no single activity is provided in the investment agreement has been conducted by a participant of free economic zone within three years from the date of the establishment of a free economic zone;

7. Since not all kinds of free economic zones are outlined in the law “On free economic zones” of the Republic of Uzbekistan, it was proposed to state article 5 in the following way:

In the Republic of Uzbekistan the following free economic zones may be created: Free trade zones, free industrial zones, free scientific-technical zones, free tourist zones, single factory free economic zones, complex free economic zones and other types of free economic zones.

8. Given the necessity to widely elucidate the status of Administrative council of FEZ (one of the management organs of free economic zones) it is proposed to state article 21 in the following way: The Administrative Council of the free economic zone is the state body responsible for the coordination and state management of a free economic zone established by the President of the Republic of Uzbekistan.

9. In accordance with the necessity to elucidate (widely) the status of Directorate of FEZ (one of the management organs of free economic zones) it was proposed to formulate the article 24 in the following way: The Directorate of free economic zones is a legal entity in the form of a state unitary enterprise, established for the operational management of the free economic zones.

10. To be add a new chapter “Legal status of participants of free economic zones” was proposed and proved to the Law of the Republic of Uzbekistan “On free economic zones”, as well as add the norms of the notion “Participants of free economic zone”: Participant of free economic zones – subjects of entrepreneurial activity registered in the free economic zones in line with the established procedure and included by the Directorate of free economic zones to the registration book of participants of FEZ.

11. Since the conditions of termination of legal status of participants of free economic zones were not established in the Law “On free economic zones” it was proved to amend a new article “the termination of legal status of participants of free economic zone”:

“Legal entities and individuals, accomplishing entrepreneurial activities in the free economic zones shall lose the status of a participant of free economic zone in the following cases:

- when the status of a free economic zone is terminated;

- termination the activity of legal entities or individuals accomplishing the entrepreneurial activity in the territory of free economic zone;
- reorganization (merger, acquisition, division, separation, change) of a legal entity;
- at the request of a member of a Free economic zone;
- failure or not improper fulfillment of the terms provided in the investment agreement in the free economic zone.

12. The proposal on termination of the power of the Republican council for the coordination of the activities of the Administrative council of free economic zones and small industrial zones on conforming (approve) the decisions of the Administrative councils for the implementation of investment projects in the territory of free economic zones worth of more than the equivalent of 5.0 million US dollars was proved.

The transfer of the authority on consideration of investment projects of the Administrative council to the Directorate of free economic zones was proved. In addition, with the aim of further improvement of management of the FEZ, it is necessary to shift the management of some free economic zones of the Republic of Uzbekistan to the managers from foreign companies (**DP World** – Dubai Port World, **London & Regional Properties** (LRP) and others) having vast experience in the management of FEZ and having significant contribution to improve the FEZ in many foreign countries.

13. Currently, the legal regime of the FEZ of the Republic of Uzbekistan is limited to granting only tax benefits and customs privileges that do not allow the formation of a healthy investment environment in the FEZ territory and lead to a loss of the interests of investors. In this regard, there is a need to establish a separate legal regime based on the principle of “**Two systems in one country**”, based on law, which has the flexibility and adaptability to meet the changing needs of modern business, ensure isolation from the national judicial system and the impact of law enforcement agencies of the country, and the impact of everyday regulatory acts that do not have a direct relationship to the regulation of FEZ activities. In this regard, as an experiment, it is proposed to establish a “special legal regime” in the territories of the free economic zones “Navoi”, “Jizzakh” and “Angren” as these zones have been operating for many years.

Given that the most favorable regime of FEZ is also the main factor of attraction of attention and interest of foreign states to FEZ it has been scientifically proved that the significant of “lease agreement” to manage the free economic zone “Navoi”, “Jizzakh” and “Angren”, with such countries as Singapore, UAE, China, South Korea, Canada, Australia will bring benefits to our economy.

14. At the same time, it should be noted that the FEZ of China, South Korea, Singapore, United Arab Emirates formed their brand (image) (**China free zones**), (**KFEZ**), (**Singapore’s FTZ**), (**UAE free zones**) as a favorable

international investment oasis through the implementation of an advertising campaign. With the aim of organizing a large-scale advertising campaign about FEZ of the Republic of Uzbekistan and increasing the scope of investment flows it was proposed to advertise free economic zones operating in our country in the leading mass media of the world as **Euronews, BBC and CNN**.

15. At present, in the FEZ of the Republic of Uzbekistan, investors are granted tax privileges for a period from 3 to 10 years, depending on the scope of investments made to the free economic zones. The minimum amount of investments to be made is 300 thousand US dollars. However, taking into account the current situation of the development of entrepreneurship and the country's market infrastructure, this minimum amount of applying investments in the amount of 300,000 USD, given its important is very high for local investors which are considered by domestic investors as an obstacle to invest to free economic zone.

In order to increase the flow of domestic investment, increase the activity of local investors and create a favorable investment climate in the free economic zones of the Republic of Uzbekistan, it is advisable to reduce the minimum volume of investments in the FEZ from 300.000 USD to 100.000 USD.

The next disadvantage of the taxation and custom order in the FEZ is the period for calculating tax benefits and custom privileges. As a rule, the beginning of the validity period of tax benefits and custom privileges is calculated from the date of receiving of the certificate of registration of FEZ participants issued by the FEZ Directorate. Many FEZs in the country were are being created recently and the infrastructure is only developing, as well as taking into account the fact that many investors need appropriate time to set up their production it has been scientifically proved to change the period for calculating the effect of tax benefits and custom privileges by determining the calculation from the date of the start of the production of goods by the FEZ participants.

16. In the process of selection of investment projects for placement in the territory of FEZ and registration of FEZ participants, an investor submits to the Directorate a filled investment application for the location of production in the territory of the FEZ with annexes to it:

- a) information on the availability of state registration of a legal entity (investor) or other documents confirming the activity of this investor;
- b) business plan of the proposed investment project;
- c) information confirming the existence of the investor's experience in the relevant sphere and / or the implementation of similar investment projects (if any);
- d) information on financial and economic activities of the investor for the last three years

In the absence of experience in the relevant field and in the implementation of similar investment projects, the investor submits to the Directorate information

on the technology partners involved in the implementation of the investment project.

If at the time of filling an investment application the investor:

- carries out economic activities from 1 to 3 years, the investor submits to the Directorate information on financial and economic activities for the actual time of their activities;

- did not carry out financial and economic activities or carried out it for less than a year, the investor submits to the Directorate information on the financial and economic activities of at least one the founder of investor.

Given that entrepreneurial activity is based on risk, the existence of experience in a particular sphere does not matter and does not guarantee achievement of success in production, organization of the business as a whole.

On this basis, the above requirements are considered inadequate to the requirements of the day and create obstacles for attracting a large flow of investors it was proved to cancel abovementioned terms.

In addition, the availability of the requirement to present all relevant documents attached by the investor to the Uzbek or Russian languages is considered a difficult registration process. This leads to unnecessary expenditures and investor's time. Since English is considered to be the main international language, it is scientifically based to cancel the requirement to translate the provided documents into the state or Russian language, if these documents are presented in English.

17. The land plots on the territory of the FEZ are under the direct control of the regional hokimiyats (administration) and are provided by the hokims of the relevant regions to the FEZ participants on the basis of the decision of the Administrative council of FEZ. Taking into account the need to further reduce the administrative influence on the economic sectors and expand the market management mechanisms envisaged as one of the priority directions of the Concept of Administrative reform, the right to provide land plots allocated for the FEZ enterprises should be mandated to the Directorate of FEZ.

18. In order to effectively operate the free economic zones, the necessity of establishment on the preferential basis of **banks, insurance companies and consulting centers** of foreign countries has been proved. Development of **social infrastructure** around free economic zones, such as the creation of comfortable accommodation, healthcare, preschool educational establishments, shopping facilities, leisure and recreational facilities, and physical educational and healthcare facilities for free economic zones participants is crucial.

19. Currently, Uzbekistan undertakes reforms aimed at completely improving the system of work with the appeals of individuals and legal entities, introduction of new effective mechanisms and methods for establishing an open dialogue with the population, as well as studying the opinion of the population (**Survey**) on development of all sectors. In this regard, the proposal on necessity

to study the opinions and interests of the local population before creating new free economic zones was presented. Particularly, it has been considered as expedient to study the opinions of investors operating in the free economic zones on the improvement of FEZ by conducting sociological surveys and other methods of study. This procedure is aimed at critical study and the creation of new ideas and strategies for improving the activities of FEZ.

20. By now free economic zones “Nukus-pharm”, “Zomin-pharm”, “Kosonsoy-pharm”, “Sirdaryo-pharm”, “Boysun-pharm”, “Bustonlik-pharm” and “Parkent-pharm” are very important for developing the pharmaceutical industry in the country. However, by considering the availability of large reserves of light industry, cotton, silk and leather (karakul) raw materials in our country, the proposal on creation of textile free economic zones manufacturing textile productions oriented to export was presented and proved.

21. In recent years, many reforms have been implemented in Uzbekistan to develop the tourism industry. A number of normative and legal documents on tourism infrastructure development have been adopted. Based on the high tourism potential of the Republic of Uzbekistan the proposals on creation of free tourist zones in Bukhara, Samarkand and Khiva, as well as to create free tourist zone “Zamin” in Jizzakh region and free tourist zone “Chortok” in Namangan region have been put forward.

**НАУЧНЫЙ СОВЕТ DSc.27.06.2017.Yu.22.01 ПО ПРИСУЖДЕНИЮ
УЧЕНЫХ СТЕПЕНЕЙ ПРИ ТАШКЕНТСКОМ ГОСУДАРСТВЕННОМ
ЮРИДИЧЕСКОМ УНИВЕРСИТЕТЕ**

**ТАШКЕНТСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ЮРИДИЧЕСКИЙ
УНИВЕРСИТЕТ**

БОЗАРОВ САРДОР СОХИБЖОНОВИЧВИЧ

**СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ
ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СВОБОДНЫХ
ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗОНАХ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН**

**12.00.03 – Гражданское право. Предпринимательское право.
Семейное право. Международное частное право**

**АВТОРЕФЕРАТ ДОКТОРСКОЙ (PhD) ДИССЕРТАЦИИ
ПО ЮРИДИЧЕСКИМ НАУКАМ**

Ташкент – 2018

Тема докторский диссертации зарегистрирована Высшей аттестационной комиссией при Кабинете Министров Республики Узбекистан за номером B2017.2.PhD/Yu43.

Докторская диссертация выполнена в Ташкентском государственном юридическом университете.

Автореферат диссертации размещен на трех языках (узбекском, английском, русском (резюме)) на веб-сайте Научного совета (www.tsul.uz) и Портале Информационной образовательной сети «Ziynet» (www.ziynet.uz).

Научный консультант:

Эсанова Замира Нормуратовна
доктор юридических наук, профессор

Официальные оппоненты:

Умаров Толибжон Абдуазизович
доктор юридических наук

Масадиков Шерзодбек Махмудович
кандидат юридических наук

Ведущая организация:
**Высшие учебные курсы Генеральной
прокуратуры Республики Узбекистан**

Защита диссертации состоится 5 июня 2018 года в 14:00 часов на заседании Научного совета DSc.27.06.2017.Yu.22.01 при Ташкентском государственном юридическом университете. (Адрес: 100047, г.Ташкент, улица Сайилгох, 35. Тел.: (99871) 233-66-36; факс: (998971) 233-37-48; e-mail: info@tsul.uz).

С докторской диссертацией (PhD) можно ознакомиться в Информационно-ресурсном центре Ташкентского государственного юридического университета (зарегистрировано за №283). (Адрес: 100047, г.Ташкент, ул. А.Темура, 13. Тел.: (99871) 233-66-36).

Автореферат диссертации разослан 17 мая 2018 года.
(протокол реестра № 3 от 17 мая 2018 года).

Н.С.Салаев
Председатель Научного совета по
присуждению ученых степеней, доктор
юридических наук, доцент

У.А.Тухташева
Секретарь Научного совета по присуждению
ученых степеней, кандидат юридических
наук, профессор

Н.Ф.Имомов
Председатель научного семинара при
Научном совете по присуждению ученых
степеней, доктор юридических наук, доцент

ВВЕДЕНИЕ (Аннотация докторской диссертации)

Целью исследования является разработка теоретических и практических предложений и рекомендаций, направленных на совершенствование правового регулирования предпринимательской деятельности в свободных экономических зонах Республики Узбекистан

Объектом исследования является система правовых отношений возникающих в сфере правового регулирования предпринимательской деятельности в свободных экономических зонах в Узбекистане.

Научная новизна исследования:

обоснованы предложения о размещении инвестиционных проектов, одобренных решениями Административного совета и разработанными генеральными планами свободных экономических зон, и организация дачи всех необходимых разрешений на присоединение сетям инженерно-телекоммуникационной инфраструктуры по принципу «одно окно» в дирекциях свободных экономических зон;

обосновано предложение об освобождении дирекций СЭЗ «Ургут», СЭЗ «Гиждуван», СЭЗ «Коканд», СЭЗ «Хазарасп» от уплаты налогов и обязательных отчислений в целевые государственные фонды на весь период деятельности свободных экономических зон;

обоснованы предложения об отборе и размещении инвестиционных проектов для осуществления деятельности на территории свободных экономических зон и малых промышленных зон;

обоснованы предложения по принятию решений о размещении хозяйствующих субъектов в зданиях и сооружениях, принадлежащих Административному совету, на территории СЭЗ и МПЗ по установленным критериям, а также дачи статуса участника СЭЗ и МПЗ.

Внедрение результатов исследования:

На основе результатов исследования правового регулирования предпринимательской деятельности в свободных экономических зонах Республики Узбекистан:

предложения о размещении инвестиционных проектов, одобренных решениями Административного совета и разработанными генеральными планами свободных экономических зон, и организация дачи всех необходимых разрешений на присоединение сетям инженерно-телекоммуникационной инфраструктуры по принципу «одно окно» в дирекциях свободных экономических зон использованы в Указе Президента Республики Узбекистан от 12 января 2017 года № УП-4931 «О создании свободных экономических зон «Ургут», «Гиждуван», «Коканд» и «Хазарасп»» (Справка Агентства информационного обеспечения и содействия иностранным инвестициям Министерства внешнеэкономических связей, инвестиций и торговли от 16 января 2017 года № ММ-25/03-19). Принятие указанных предложений создает удобства для

иностранных и местных инвесторов, осуществляющих деятельность на территории свободных экономических зон.

Предложение об освобождении дирекций СЭЗ «Ургут», СЭЗ «Гиждуван», СЭЗ «Коканд», СЭЗ «Хазорасп» от уплаты налогов и обязательных отчислений в целевые государственные фонды на весь период деятельности свободных экономических зон использованы в Указе Президента Республики Узбекистан от 12 января 2017 года № УП-4931 «О создании свободных экономических зон «Ургут», «Гиждуван», «Коканд» и «Хазорасп»» (Справка Агентства информационного обеспечения и содействия иностранным инвестициям Министерства внешнеэкономических связей, инвестиций и торговли от 16 января 2017 года № ММ-25/03-19). Принятие указанных предложений способствует дальнейшей эффективной деятельности дирекции СЭЗ, являющейся органом управления свободных экономических зон.

Предложения об отборе и размещении инвестиционных проектов для осуществления деятельности на территории свободных экономических зон и малых промышленных зон использованы в постановлении Президента Республики Узбекистан от 25 октября 2017 года № ПП-3356 «О дополнительных мерах по повышению эффективности деятельности свободных экономических зон и малых промышленных зон» (Справка Агентства информационного обеспечения и содействия иностранным инвестициям Министерства внешнеэкономических связей, инвестиций и торговли от 16 января 2017 года № ММ-25/03-19). Принятие указанных предложений позволит повысить эффективность свободных экономических зон.

Предложения по принятию решений о размещении хозяйствующих субъектов в зданиях и сооружениях, принадлежащих Административному совету, на территории СЭЗ и МПЗ по установленным критериям, а также дачи статуса участника СЭЗ и МПЗ использованы в постановлении Президента Республики Узбекистан от 25 октября 2017 года № ПП-3356 «О дополнительных мерах по повышению эффективности деятельности свободных экономических зон и малых промышленных зон» (Справка Агентства информационного обеспечения и содействия иностранным инвестициям Министерства внешнеэкономических связей, инвестиций и торговли от 16 января 2017 года № ММ-25/03-19). Принятие указанных предложений повышает эффективность свободных экономических зон и создает удобства участникам СЭЗ.

ЭЪЛОН ҚИЛИНГАН ИШЛАР РЎЙХАТИ
LIST OF PUBLISHED WORKS
СПИСОК ОПУБЛИКОВАННЫХ РАБОТ

I бўлим (I часть; I part)

1. Бозаров С.С. Ўзбекистон Республикасида эркин индустриал-иқтисодий зоналар фаолиятининг ҳуқуқий тартибга солиниши // Ўзбекистон Республикаси Олий суди ахборотномаси. – Тошкент, 2010. – №5. – Б. 37-39 (12.00.00; № 10).

2. Бозаров С.С. Эркин иқтисодий зоналар: имтиёзлар, ҳуқуқий кафолатлар // Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди ахборотномаси – Тошкент, 2011 – №2. – Б. 39-41. (12.00.00; №3).

3. Бозаров С.С. Эркин иқтисодий зоналар халқаро хусусий ҳуқуқнинг субъекти сифатида Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди ахборотномаси – Тошкент, 2011 – №10. – Б. 39-42. (12.00.00; №3).

4. Бозаров С.С. Эркин иқтисодий зоналарнинг тадрижий ривожланиши ва ҳуқуқий тартибга солишнинг қиёсий таҳлили // Фалсафа ва ҳуқуқ журнали – Тошкент, 2011. – №1. – Б. 59-61 (12.00.00; №13).

5. Бозаров С.С. Правовые основы осуществления предпринимательской деятельности в свободных экономических зонах Республики Узбекистан // Право и жизнь. Независимый научно-правовой журнал. Москва, 2016. – №215(5) - 216(6). – Б. (12.00.00; №18)

6. Бозаров С.С. Некоторые вопросы правовой природы и режима свободных экономических зон // Ўзбекистон қонунчилиги таҳлили – Тошкент, 2016. – №1. – Б. 70-73 (12.00.00; №9).

7. Бозаров С.С. Эркин иқтисодий зоналарда тадбиркорлик фаолияти иштирокчиларининг ҳуқуқий ҳолати // Демократлаштириш ва инсон ҳуқуқлари – Тошкент, 2016 - №2. – Б.39-41(12.00.00; № 5)

8. Бозаров С.С. Эркин иқтисодий зоналар – тадбиркорлик фаолиятини амалга оширишнинг мақбул режими // Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди ахборотномаси – Тошкент, 2016 – №3. – Б. 39-42. (12.00.00; №3)

9. Bozarov S.S. Free economic zones – development of economic cooperation between Republic of Korea and Republic of Uzbekistan // Ўзбекистон қонунчилиги таҳлили – Тошкент, 2016. – №4. – Б. 83-85 (12.00.00; №9).

10. Бозаров С.С. Правовое регулирование предпринимательской деятельности в свободной экономической зоне «Навои» Республики Узбекистан // Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасининг Олий ўқув курслари Ахборотномаси – Тошкент, 2016. – №4. – Б. 53-55 (12.00.00; №11).

11. Бозаров С.С. Правовое положение государства как участника деятельности свободных экономических зон // Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди ахборотномаси – Тошкент, 2016 – №9. – Б. 72-77. (12.00.00; №3)

12. Bozarov S.S. The legal bases of investment activity in the free economic zones of the Republic of Uzbekistan. International Journal of Advanced Research, – India, April 2016, Volume 4, Issue 4, 1388-1391. – Б. 1388-1391. (Impact factor № 6.118 – Index Copernicus – 56.43.)

13. Бозаров С.С. Эркин иқтисодий зоналар: уларнинг ҳуқуқий жиҳатлари // Ҳуқуқ ва бурч. – Тошкент, 2017 – №1. – Б. 52. (12.00.00; № 2)

14. Bozarov S.S. The tendency of development of free economic zones in the Republic of Uzbekistan // Жамият ва бошқарув. – Тошкент, 2017 – №1. – Б. 133-136. (12.00.00; № 6)

15. Бозаров С.С. Совершенствование законодательства правового регулирования предпринимательской деятельности в свободных экономических зонах Республики Узбекистан // Ўзбекистон Республикаси Олий Ҳўжалик суди ахборотномаси – Тошкент, 2017 – №2. – Б. 76-80. (12.00.00; №3)

16. Перспективы инновационного развития свободных экономических зон Республики Узбекистан // Юридик фанлар ахборотномаси – Тошкент, 2018 – №1. – Б. 121-129. (12.00.00; №15)

17. Bozarov S.S. Legal aspects of activity of special industrial zone “Jizzakh” of the Republic of Uzbekistan // Сборник научных статей. Политика. Государства и право. Современные проблемы и перспективы развития. – Варшава, 2016. – Б. 28-30.

18. Bozarov S.S. Legal bases of activity of special industrial zone “Angren” of the Republic of Uzbekistan // Материалы 12 Международной научной и практической конференции, Современная Европейская наука. – Шеффилд, 2016. – Б. 20-26.

19. Bozarov S.S. Perspective of development of business activity in the free economic zones of the Republic of Uzbekistan // Ташқи иқтисодий фаолиятни ҳуқуқий тартибга солишнинг долзарб масалалари. // Республика илмий-амалий конференцияси – Тошкент, 2017. – Б. 84-89

20. Бозаров С.С. Эркин иқтисодий зоналар – мамлакатимиз иқтисодиёти тараққий этишининг муҳим омили сифатида // Ўзбекистонда мустақиллик йиларида эришилган ижтимоий-иқтисодий ютуқлар: назария ва амалиёт. // Республика илмий-назарий конференция материаллари тўплами – Тошкент, 2016. – Б. 369-378

II бўлим (II часть; II part)

21. Бозаров С.С. Ўзбекистон Республикаси эркин иқтисодий зоналарида меҳнат муносабатларининг ҳуқуқий тартибга солиниши // Ўзбекистон Республикасининг меҳнат кодекси: ютуқлари ва такомиллаштириш истиқболлари. Республика илмий-амалий конференция материаллари тўплами – Тошкент, 2016. – Б. 155-161

22. Бозаров С.С. Жанубий оролбўйи ҳудудларини тараққий этишида эркин иқтисодий зоналар // Жанубий орол бўйи археологияси, этнографияси,

тарихи ва тарихшуносликнинг долзарб масалалари. Халқаро илмий-назарий анжуман материаллари тўплами – Нукус, 2016. – Б. 84-86.

23. Бозаров С.С. Ўзбекистонда тадбиркорлик фаолияти субъектларининг ҳуқуқий маданиятини ошириш ва уларни ҳуқуқий ахборот билан таъминлаш масалалари // Юксак ҳуқуқий маданият – ривожланган демократик ҳуқуқий давлат қуришнинг асоси: миллий тажриба ва халқаро амлиёт. Халқаро конференция материаллари тўплами – Тошкент, 2016. – Б. 155-164.

24. Бозаров С.С. Ўзбекистон Республикасида эркин иқтисодий зоналар фаолиятининг ҳуқуқий асосларини такомиллаштиришнинг муаммолари. // Ёш олимлар ва талабалар тадқиқотларида солиқ тизимини ислоҳ қилишнинг илмий асослари. Республика илмий-амалий конференцияси тўплами. – Тошкент, 2012. – Б. 57-59.

25. Ўзбекистонда тадбиркорлик фаолияти субъектларининг ҳуқуқий ахборот билан таъминлаш масалалари // Национальная система обеспечения надежной защиты прав и свобод человека в Узбекистане: достижения за годы независимости. Материалы международной конференции – Ташкент, 2016. – Ст. 422-430

26. Бозаров С.С. Ўзбекистон Республикасида эркин иқтисодий зоналар фаолиятини тартибга солишнинг ҳуқуқий жиҳатлари // Халқаро хусусий ҳуқуқнинг долзарб муаммолари. Илмий амалий конференция материаллари тўплами – Тошкент, 2010. – Б. 263-266.

27. Бозаров С.С. Эркин иқтисодий зоналарнинг моҳияти, мақсадлари ва фаолиятининг ҳуқуқий асослари // Тошкент давлат юридик институти ахборотномаси – Тошкент, 2010 – №5. – Б. 57-59.

28. Бозаров С.С. Ўзбекистон Республикаси “Навоий” эркин индустриал-иқтисодий зонасида инвестиция фаолиятини ҳуқуқий тартибга солиш // Актуальные проблемы гражданского права. Материалы международной научно-практической конференции посвященной 85-летию академика Рахманкулова Х.Р.

29. С.Бозаров – Ўзбекистон Республикаси эркин иқтисодий зоналар фаолиятини фуқаролик ҳуқуқий тартибга солиш // Фуқаролик ҳуқуқини такомиллаштиришнинг долзарб масалалари – Тошкент, 2015. – Б. 472-476.

30. Бозаров С.С. Ўзбекистон Республикаси эркин иқтисодий зоналарида тадбиркорлик фаолиятини янада такомиллаштиришнинг ўзига хос жиҳатлари // Фермер хўжаликларнинг ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш муаммолари. // Давра суҳбати тўплами. – Тошкент, 2016. – Б. 99-106.

31. Бозаров С.С. Эркин иқтисодий зоналар – тадбиркорлик фаолияти тараққий этишининг ўзига хос ҳудуди сифатида // Тадбиркорлик фаолиятини ривожлантириш ва хусусий мулкни ҳимоя қилиш тизимини янада такомиллаштиришнинг назарий ва амалий масалалари. // Республика илмий-амалий конференция материаллари тўплами. – Тошкент, 2017. – Б. 386-392

32. Innovative development of free economic zones of the Republic of Uzbekistan // Тил билганга кенг дунё. Юридик фанлар йўналишида инглиз тилида илмий мақолалар тўплами – Ташкент, 2018, – Б. 5-11

Автореферат “Ўзбекистон қонунчилиги таҳлили” журнали таҳририятида
таҳрирдан ўтказилди (08.05.2018 йил).

Босишга рухсат этилди: 10.05.2018.
Бичими: 60x84 1/8. «Times New Roman»
гарнитурда рақамли босма усулида босилди.
Шартли босма табоғи 3,5. Адади: 100. Буюртма: № 57
100060, Тошкент, Я. Ғуломов кўчаси, 70.

«TOP IMAGE MEDIA»
босмахонасида чоп этилди.

